

ایشان ترقی بکنند از این جهت باز تکرار می کنم که باسم تنها اکتفا نکنند کاری بکنند که این اسم مع الرسم بشود که از آن روزیکه ایشان بوزارت علوم و معارف نشستند وزیر علوم و معارف باشند .

رئیس - در باب اهمیت وزارت علوم و معارف هر چه گفته شود صحیح است امیدوارم این وزیر علوم بیکه معین شده است موافق میل ملت و مجلس رفتار بکنند و کاری بنمایند که معارف در مملکت ترقی کند از باب اینکه وزارت معارف نداشته ایم و مخارج آتی که فرمودند نمیتوانیم تصدیق کنیم همه کس تصدیق دارد که بواسطه نداشتن ادارات صحیح این انقلابات در مملکت شده است اگر ادارات ما خوب بوده و کار می کردند البته این انقلابات نمیشد ولی چنانچه امیدواریم که تمام ادارات ما انشاء الله اصلاح شود منتظریم که با اقدامات این وزیر جدید اداره معارف هم بخوبی منظم شود و چنانکه باید ترقی نمایند حالا اسامی غائبین امروز که تقاضا شد خوانده شود حاضر شده است خوانده میشود .

آقای معاضد الملک از قرار ذیل اسامی غائبین را قرائت نموده حاج وکیل الرعایا . سیدار اعظم . سردار اسعد . مستشار الدوله . ممتاز الدوله . میرزا اسدالله خان (غایب) - آقا میرزا رضا خان نائینی حاج میرزا زین العابدین قمی حاج امام جمعه (مریض) حاج شیخ اسدالله آقا دهخدا هم تشریف نیاورده اند ایشان هم مریض هستند .

دکتر امیر خان - چون آقای وزیر داخله تشریف دارند وقت را غنیمت میشمارم که فرمایش آقای دکتر علیخان را که در اول مجلس فرمودند در باب قرائتینها یادآوری نمایم که یک راپورتی از کمیسیون تفتیش صحیح نوشته شد و در مجلس قرائت شد و قرائت شد که فرستاده شود بوزارت داخله تارای وزارت داخله هم در اینخصوص معلوم شود و زود تر بمجلس بیاید اینستکه حالا استدعا میکنم از آقای وزیر داخله که اهتمامی بفرمایند که زودتر اینمطلب را بمجلس پیشنهاد نمایند برای اینکه اینمطلب خیلی اهمیت دارد .

زیر داخله - انشاء الله اطاعت میکنم بحال مشغول مذاکره هستیم تا آنکه از ای هم خودشان اطلاع دارند که مشغول مذاکره هستیم و بزودی نتیجه حاصل شده صورت مسئله بمجلس مقدس پیشنهاد خواهد شد .

معزز الملک - بنده میخواستم یادآوری کنم جوابی را که در دو جلسه قبل هیئت وزرای محترم از اظهار بنده فرمودند در باب انفصال بلدییه که وعده داده بودند یک اصلاحی در باب بلدییه بکنند و قرار دادند که در جلسه آتی آن جلسه یک پیشنهادی در اینخصوص بمجلس مقدس بنمایند و عرض میکنم که خوب است وزرای محترم فراموش نکنند این وعده هائی را که میدهند و اینگونه مسائلی را که اسباب انزجار قلوب مردم را فراهم میکنند زودتر در اصلاح آنها اقدام بکنند اگر چه شنیدم اعضاء بلدییه استعفا کرده اند ولی بصرف استعفا این معایب رفع نمی شود باید در مقام اصلاح امور آن بر آمد که رفع این تنفریکه حاصل

شده است بشود برای اینکه کلیتاً از قراریکه شنیده ام که بعضی تصرفاتی که از شعبات بلدییه شده است یک نتایج خیلی بدی خواهد داشت و هنوز که بطور بدی نشده است باید جلو گیری شود .

وزیر پرست - هیئت وزرا مشغول هستند که برای بلدییه یک چیزی بیاورند پیشنهاد کنند و اگر یک اندازه تأخیر شده است در جلسه آتی پیشنهاد خواهد شد .

متمین السلطنه - در ضمن اداراتی که در تحت ریاست وزارت علوم داخل در حوزه مسئولیت هستند انطباعات است و همچو تصور می کنم که آقای رئیس الوزرا فراموش کردند آنرا اسم ببرند متمنی هستم که بفرمایند که انطباعات هم جزء ادارات این وزارتخانه است و آقای وزیر علوم مسئول جریان امور آن خواهند بود یا خیر .

رئیس الوزرا - این مطلب مسلم است و بنده از این جهت محتاج نداشتم اینکه جزء بدهم عرض کردم که جناب آقای حکیم الملک را بوزارت علوم باضامتی که هست و در زمان وزارت جناب صنیع الدوله جزء آن بوده است معرفی می نمایم و البته انطباعات هم جزء وزارت علوم بوده است و همانطور که فرمودند اشتباه شده است که از آن اسم برده شود ولی البته جزء وزارت علوم خواهد بود .

آقا شیخ رضا - عریض بنده راجع بکمیسیون تفسیر است چون اعضاء کمیسیون تفسیر است چون اعضاء کمیسیون تفسیر یکی آنها مریضند و نمی توانند هم در مجلس هم در کمیسیون حاضر شوند یکی دوتای دیگر هم که حاضر نمی شوند و دوتای دیگر هم که در کمیسیون خارجه حاضر می شوند برای اینکه کارهای آن کمیسیون زیاد است و کم اتفاق می افتد که وقت پیدا بکنند و در این کمیسیون حاضر شوند باین جهت عرض می کنم که مجلس باید ملاحظه کند که در آتی اعضاء بی پروا کسانی که کار نمیکنند و حاضر نمی شوند انتخاب نکنند و اگر چه حالا موقع نیست و وقت گذشته است ولی می خواستم عرض کنم که خوب است مجلس هفتمی برای این کمیسیون انتخاب کند که بنا آن سه نفریکه می توانند حاضر شوند حاضر شود که اکثریت حاصل شود و زودتر راپورت آن بمجلس داده شود .

رئیس - چون روز سه شنبه عید اضحی است بنا بر این مجلس تعطیل خواهد بود و جلسه آتی روز پنجشنبه است دستور آن جلسه شور در بقیه قانون دیوان محاسبات بقیه دستور امروز است .

ادیب التجار - چون صحبت از بلدییه شدو آقای معزز الملک در دو جلسه اقدام و در این جلسه در اینخصوص بمجلس مقدس بنمایند و عرض میکنم که آن طرحی را که بنده در اینخصوص پیشنهاد کرده ام و طبع و توزیع هم شده است جزء دستور آتی بگذارند که بمجلس بیاید .

رئیس - آن بیاید بیاید بمجلس و در قابل توجه بودنش رأی گرفته شود در جلسه آتی در قابل توجه بودنش رأی میگیریم .

حاج عزالم الک - انتخاب آن یک نفری

را که آقا شیخ رضا اظهار کردند خوب است جزء دستور جلسه آتی بگذارند که کمیسیون تفسیر میتواند راپورت بدهند برای اینکه قانون عمومی تقریباً پنجاه ماده اش از مجلس گذشته است و برای یک ماده معوق مانده است و اگر این یک نفر انتخاب شود که در دو جلسه دیگر در باب آن یک ماده هم اخذ رأی شده و قانون محاسبات عمومی از مجلس بگذرد خیلی بجا خواهد بود .

(مجلس يك ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۱۸۸

صورت مذاکرات مشروح روز ۵ شنبه

۱۲ ذیحجه الحرام ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و ده دقیقه قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد صورت مجلس روز شنبه (۷) را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

غائبین جلسه قبل - ممتاز الدوله - حاجی وکیل - الرعایا - مستشار الدوله - آقا میرزا اسدالله خان - سیدار اعظم - سردار اسعد - بدون اجازه . آقا میرزا ابراهیم خان - دکتر اسمعیل خان کاشف - دهخدا - آقا میرزا رضا خان با اجازه غائب بودند .

حاجی محمد کریمخان - حاج میرزا زین العابدین حاجی امام جمعه مریض .

وحید الملک - آقا شیخ محمد حسین یزدی - آقا شیخ محمد خیابانی - معتمد التجار - معین - الرعایا - فهیم الملک - آقا سید حسین اردبیلی - حاج آقا - مرتضی قلیخان بختیاری - حاج شیخ - رئیس - نیر السلطان - لواء الدوله - حاج شیخ اسدالله - آقا شیخ مهدی نجم آبادی بموقع مقرر حاضر نشدند .

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی اگر هست بفرمائید .

ادیب التجار - عرض بنده راجع بصورت مجلس نیست ولی میخواستم تقاضا کنم که طرحی که در خصوص منع احتکار پیشنهاد کرده ام جزء دستور گذاشته شود که زودتر از مجلس بگذرد چون امرنان خیلی سخت است این یک تسهیلی برای آن بشود .

حاج شیخ رئیس - بنده در جلسه سابقه قبل از وقت حاضر شده بودم چنانچه همیشه این طریق را معمول داشتم فقط دم درب مجلس مقدس اهالی شمیران برای تشکیلات و مقاصدی که داشتند و عریضه داده بودند مرا توقیف کردند از این جهت می توانم عرض کنم که بنده غائب بوده و حاضر نه مثل دیگران غائب و خاسر .

لواء الدوله - اگر چه خوش نیست که وقت مجلس باین مذاکرات بگذرد ولی لازم می دانم عرض کنم که روز شنبه بواسطه اینکه با اعضاء کمیسیون تفتیش برای تفتیش رفته بودم اگر دیر حاضر شده ام برای آن بوده است .

کاشف - اعضاء کمیسیون فریاد عامه آن چند نفریکه غائب هستند بنده تقاضا نمیکنم که عوض ایشان انتخاب شود برای اینکه خیلی از اعضاء حاضر نیستند

و باینواسطه اکثریت حاصل نمیشود .
رئیس - يك فقره تلگراف تبریک عید رسیده بود از فرمانفرمای آذربایجان آقای مخبر-السلطنه وهم چنین يك فقره دیگر هم از ملایراز امیر انتم حکومت ارستان رسیده است برای استحضار خاطر آقایان عرض کردم .
حاج آقا - در نظامنامه داخلی در ذیل ماده [۴۴] راجع باستیضاحات مینویسد .
 (استیضاحاتیکه در باب امور سیاسی داخلی مملکت است نباید بیش از یکماه بعهده تعویق بماند) .
 بنده و چند نفر دیگر از نمایندگان يك پیشینهادی کردم وبهیئت رئیسهم داده شد که آقایان وزراء تشریف بیارند که بعضی مذاکرات سیاسیکه راجع راجع بوظیفه نمایندگی ما است بعمل بیاید جواب داده شد که مذاکره و گفتگوی باوزرا یا بهایرین استیضاح باید بشود و یا بطریق سؤال باینکه بنده در این موارد نمیخواستم از طریق استیضاح داخل مذاکرات بشوم و در واقع فقط میخواستم سبب اینکه اینطور همه اذرات در هم و بر هم و علت این که باین اندازه اسباب شکایت عموم اهل این مملکت شده است و راه کار را بدانم و چند نفر دیگر هم بتوانند در این خصوص مذاکره بنمایند برای این که شاید بیان بنده در ادای مطالب قاصر باشد چون همین که عنوان وسؤال شد اگر دیگر نمیتوانند مداخله در مذاکره بنمایند این بود که فرمودند بموجب نظامنامه داخلی نمیشود و از اینگذشته یکی دوسه استیضاح کرده ام یعنی یکی از رئیس الوزرا و یکی از وزیر مالیه و یکی از وزیر امور خارجه و تقریباً چهل روز است که داده ام و چند مرتبه هم یادآوری کرده ام که آقایان وزرا را بطلبید که بیایند اینجا و جواب این استیضاحات را بدهند که اولاً ما مطالب خودمان را اولاً بطریق استیضاح هم باشد گفته باشیم و آقایان وزرا هم اگر در آن خصوص اقداماتی کرده اند اظهار کنند و ما را متقاعد کنند ولی می بینم که هیچ نه آن موقع میرسد که هیئت وزرا بیایند تا اینکه ما مذاکرات خودمان را بنمائیم و نمیتوانیم بآن ترتیبی که قانون برای ما معین کرده است داخل مذاکره بشویم و نتیجه بگیریم و باین همه ابتلائی که از اطراف برای مایمنی برای ملت بیچاره فراهم است ما هیچ در مقام آن نیستیم که اقدامی وفکری در رفع آنها بکنیم که اسباب آسوده گی ملت بیچاره فراهم بشود وزرای ما هم نمایندگان و ائمه مرحظوری و اشکالی که دارند صریحاً بگویند بواسطه شتر سوار شدن و دولا راه رفتن دیگر بیش از این نمیشود و من شخصاً عرض میکنم و حق میدهم بعلمت که بگویند شما بوظیفه خودتان رفتار نمیکنید و خودم هم علناً فریاد میزنم که من ابداً باین ترتیب نمیتوانم بوظیفه خود رفتار نمایم واز روزیکه در این مجلس وارد شده ام و به کرسی و کالت نشستم و ائمه بوظیفه خود عمل نکرده ام و تکلیف خود را نمیدانم و هر قدر که دست و پا میزنم بیشتر فرق میشود و مجدداً باز اخطار میکنم که آقایان وزرا را بطلبید که بیایند جواب استیضاحات ما را بدهند و در آن مطالبهم که عرض شد مذاکره به عمل بیاید .
رئیس - اگر مفهودتان اینست که استیضاح

کنید اطلاع داده ام باز هم تأکید میکنم که بیایند جواب بدهند .
حاج آقا - هر قدر اطلاع بدهید نمایانده .
رئیس - اطلاع می دهیم و تأکید می کنیم که بیایند .
آقای میرزا ابراهیم خان - دو فقره طرحی است متخالفه المال که از طرف نمایندگان محترم پیشنهاد شده است قرائت میشود - عبارت ذیل قرائت نمود .
 (۱) - چون خیلی از مواد قانون انتخابات مبعوثان مجلس شورای ملی قابل ملاحظه و جالب نظر دقت است مخصوصاً مواد (۷) و (۱۰) تا (۱۶) و (۱۲) و گمان میکنم اغلب نمایندگان محترم هم در این دوره تقنینیه نواقص مواد مزبور را کاملاً مشاهده فرمودند و در جرح و تعدیل آن نهایت مواظبت را داشته باشند - لهذا بنده تقاضا میکنم کمیته مرکب از شش نفر انتخاب شود که با اتفاق اعضاء کمیسیون داخله کلیه مواد قانون انتخابات را تحت نظر دقت آورده پس از مشاوریه مذاکره لازم با اطلاع وزارت جلیله داخله عقاید خود را مکتوباً و مشروحاً بمجلس مقدس تقدیم دارند که تا موقع اعلان انتخابات جدید قانون مزبور صحیحاً از مجلس شورای ملی گذشته و حقوق ملت از حیث انتخابات در دوره آئینه محفوظ و محروس ماند (امضاء کنندگان آقای ماضدالملک و سایر زده نفر دیگر از نمایندگان) .
 (۲) مقام منبع مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه اگر چه در موقع تدوین نظامنامه انتخابات مواد نظامنامه مزبوره از طهران از طرف کمیسیون تحریر آن بایالت عرضه شد که اهالی رای خود را در حاک و اصلاح آن اظهار دارند و از هر نقطه رای خود را واگذار بانجم محترم ایالتی آذربایجان نمودند و در تحت مراقبت آن انجم محترم نظامنامه مزبوره بدون گردید ولی نظر بانکه مناسبات وقت اجازه نداد که يك نظامنامه که دارای جمیع محسنات باشد تدوین شود و قانونگذاری حقیقی است که از طرف ملت بمجلس شورای ملی مفوض است و در مقدمه نظامنامه مزبوره اشاره شد پس از آنکه بمجلس شورای ملی بهیار کی افتتاح شد در استقرار و جرح و تعدیل هر يك از مواد نظامنامه مزبوره آنچه صلاح دانند منظور فرمایند - علیهذا این بنده از مقام محترم مقنن اقتضا می نماید که يك کمیسیون دهنه نفری از طرف مجلس منتخب شود که دقتی در نظامنامه مزبوره نموده نظرات خود را پیشنهاد بمجلس محترم کنند تا انشاءالله برای دوره آئینه انتخابات از روی يك نظامنامه بهتری بعمل آید . (امضاء کنندگان آقای نجات با بیست و چهار نفر دیگر از نمایندگان) .
مؤتمن الملک - این پیشنهاد آخری که خوانده شد چون بنده هم از امضاء کنندگان این پیشنهاد هستم لازم می دانم چند کلمه عرض کنم که بنده اساسی انتخابات و قواعدی که در آن مرتب شده ولی بعضی جزئیاتی در آن هست که باید تغییر کند این است که لازم دانستم که اظهار کنم که بنده با اساس قوانین و قواعد نظامنامه انتخابات مخالف نیستم و اینکه پیشنهاد امضاء کرده ام فقط برای این است که چنانچه عرض کردم بعضی جزئیاتش بنظر بنده صحیح

نیامد و باید برای دوره تقنینیه بعد تغییر بکند .
حاج آقا - چون مرقع بحث در صحت و سقم نظامنامه انتخابات نیست چنانچه پیشنهاد شده است بنده هم تقاضا میکنم که کمیسیون تشکیل شود و این پیشنهاد ها رجوع شود بآن کمیسیون و پس از آنکه آن کمیسیون در این خصوص رایورسی به مجلس داد در اساس این مطلب و ترتیبانش مذاکره خواهد شد .
رئیس - حالا اینجا دو طرح است یکی اینکه يك کمیسیون [۶] نفر با کمیسیون داخله این کار را بکند و یکی این است که يك کمیسیون [۱۰] نفری انتخاب شود حالا اول باید مذاکره در این کرد که مجلس این طرح را اساساً قبول می کند یا نمی کند و ثانیاً پس از آنکه اساساً تصویب کرد کدام يك از این دو طرح را مقدم می دارد .
حاج سید ابراهیم - عقیده بنده این است که همان شش نفر انتخاب شود و با کمیسیون داخله رسیدگی کنند برای این که اگر بشود يك کمیسیون دهنه نفری برای اینکار انتخاب بشود لابد اعضاء آن در کمیسیونهای دیگر هم عضویت دارند و این سبب تعویق افتادن کار کمیسیونها میشود .
محمد هاشم میرزا - طرحها و پیشنهادهاییکه تاحال خوانده میشد فرار از این بود که پس از قرائت در مجلس رجوع می شد بکمیسیون مبتکران و بعد از آن که کمیسیون مبتکران در آن خصوص رایورس می داد بمجلس می آید و در آن خصوص مذاکره می شد و در این موضوع بنده عقیده ام این است که يك چند نفری انتخاب شوند و اسم کمیسیون مخصوص در اینکار رسیدگی کنند .
رئیس - این موضوع نیست که امروز ما بتوانیم قانونی بنویسیم این يك پیشنهادی است که شده است برای این که يك کمیسیون معین شود برای این که يك اصلاحاتی در مواد نظامنامه انتخابات بنماید و اینکه اساس نظامنامه انتخابات را تغییر بدهیم یا اصلاحاتی در آن بنمائیم کار مختصری است که بکمیسیون مبتکران رجوع شود این مطلب همان طوریکه پیشنهاد شده است و فرمودید يك کمیسیون مخصوص لازم دارد این است که بنده شخصاً عقیده ام این است که در این خصوص امروز رأی نگیریم و همین قدر که امروز خوانده شد که خاطر آقایان نمایندگان مسبوق باشد و ملاحظاتی خود را در این باب بنمایند و مستحضر باشند که يك چنین طرحی پیشنهاد شده است و در جلسه آئینه در این باب رأی بگیریم و تا آنروز هم آقایان نظرات خود را هم در تکلیف انتخاب کمیسیون هم در انتخاب اشخاص خواهند کرد (تصدیق کردند و ماند برای جلسه آئینه) در این موقع پیشنهاد ذیل با امضاء ارباب کیخسرو با (۱۶) نفر دیگر از نمایندگان قرائت شد چون مدتی است لوائح تشکریکه از طرف مجلس شورای ملی بجهت تقدیم حضور مبارک آقایان آیات الله نجف اشرف مدالله تعالی ضلالهم تهیه شده بود آمده و معطل است لهذا بنده پیشنهاد تقاضا میکنم مجلس شورای ملی بکنفر از نمایندگان محترم یا از خارج عاجلاً بجهت بردن و تقدیم نمودن لوائح مزبوره انتخاب و

مقرر فرمایند بدون فوت وقت روانه شود تا بیش از این هم چوامری مهم بعهده تأخیر نماند .
حاج میرزا رضا خان - ارجله اشخاصی که این پیشنهاد را امضا کرده است یکی بنده هستم که بعقیده بنده نظر براهیت این مسئله و سرعت در اعزام آن قدری در فرستادن تأخیر شده است و چون هر چه زودتر لازم است این لوائح بمقامات محترمه ایصال شود بهتر این است که آنها را بتوسط آقای منتخب الملک کارپرداز اول بغداد که عملاً قریب همین عرب ما موراست و خودش شخص محترم معمر معتربری است اعزام نموده که هر چه زودتر ایصال به دارودر بگر محتاج رفتن بکنفر از نمایندگان نشویم .
رئیس - در اینکه باید این لوائح فرستاده شود و تاکنون هم اینکار بتأخیر افتاده است و کمال اهمیت را دارد حرفی نیست و هر چه زودتر باید این کار را کرد ولی بنده اعتقاد این است که در این مورد هم امروز رأی نگیریم بکنفر برای جلسه آئینه که در این خصوص مذاکره کرده رأی بگیریم و خواهش میکنم از آقایان نمایندگان که تاجلسه آئینه افکار خودشان را حاضر کنند که دیگر چندان معطل نشویم و داخل رأی گرفتن شویم که باینکه از نمایندگان باینکه فرار از خارج اعزام کنیم باینکه همین مأموری را که میفرمایند از طرف وزارت خارجه بفرستاد میروند این لوائح را ببرد این وجوهی است که در این باب ممکن است تصور کرد و باید آقایان در این خصوص نظرات و ملاحظات خودشان را بنمایند .
حاج شیخعلی - پیشنهادی را که آقای ادب التجار کردند راجع باینکه طرح ایشان در خصوص منع احتکار جزء دستور شود در مجلس قابل توجه شد و بکمیسیون داخله ارجاع شد در کمیسیون داخله بعضی تغییراتی در مواد و عبارات آن داده شده است و بهیئت رئیس هم تقدیم شد و کمیسیون داخله خیلی تأکید داشتند که هر چه زودتر بگذرد لهذا بنده تقاضا میکنم که امروز جزء دستور و فوریت آنرا هم تقاضا میکنم بواسطه اینکه برای این سختی امران و صعوبت غله این قانون منع احتکار يك تسهیلی خواهد بود .
رئیس - لازم است در این باب مجلس رأی بدهد اگر مجلس تصویب میکند که در دستور امروز گذاشته خواهد شد .
ارباب کیخسرو - چون این مطلب جزء دستور نبوده است و يك چیزی است که مطالعه لازم دارد و ما چون مسبوق نبودیم و اطلاع نداشتیم ملاحظات خودمان را در آن نکردیم و همچو چیزی اگر بدون مطالعه مطرح شود تواید اشکال خواهد شد از این جهت اگر اجازه میفرمائید بگذارید برای جلسه آئینه که ما هم تا آن دقت و ملاحظات خودمان را در آن بکنیم و افکارمان را برای مذاکره آن حاضر سازیم .
حاج شیخعلی - بنده اخطار نظامنامه ای دارم مطابق نظامنامه داخلی هر کویلی میتواند تقاضا کند که يك مطلبی جزء دستور گذاشته شود .
رئیس - صحیح است این مخالف نظامنامه داخلی نیست آقای ارباب اینطرف را نمیزنند می فرمایند که چون مطالعه نکرده ایم و اذهان ما حاضر نیست برای مذاکره آن خوب است برای جلسه دیگر گذاشته شود و بنده هم گمان میکنم که همین

طریق بهتر است برای اینکه اگر یکی دوروز تأخیر بیفتد افکار یک قدری پخته تر خواهد شد بخصوص که تقاضای فوریت آبراهم میکنید که در يك روز و يك شور در آن رأی داده شود و از مجلس بگذرد و در اینصورت البته نمیشود که بدون مقدمه و مسبوق بدون نمایندگان این مطلب جزء دستور گذاشته شود پس این را همانطوری که گفته شد جزء دستور جلسه آئینه خواهیم گذاشت (گفتند صحیح است) .
 رایورس کمیسیون قوانین مالیه قرائت شد که کمیسیون قوانین مالیه (۱۲) ماده را پس از شور و مذاکرات شور اول مرتب نموده پیشنهاد می نماید که شور اول آن بعمل آمده و پس از شور دوم تصویب شدن به آخر بند اول قانون محاسبات ملحق شود .
آقای میرزا مرتضی قلیخان - ماده (۲۱) لایحه وزیر مطابق ماده (۲۲) رایورس کمیسیون را که در این شور دوم رجوع شد بکمیسیون قوانین مالیه کمیسیون در این رایورس باینطریق پیشنهاد کرده است بعبارت ذیل قرائت نمود .
 ماده (۲۲) - شرایط انتخاب شدن برای عضویت دیوان محاسبات بقرار ذیل است (۱) - تبعیت ایران (۲) - سن چهل سال برای ریاست کل و سن سی سال افلا برای سایر اعضاء
حاج سید ابراهیم - این دوازده ماده که بهداز این ماده خوانده میشود اینطور اول آنها است ولی در این ماده گویا این شور دوم است و باید در آن خصوص رأی گرفته شود بجهت اینکه در آن قانون دیوان محاسبات گویا یک ماده بود که مختصر و مهم بود و رجوع شد بکمیسیون که حقیقتاً آنچه شرایط اعضاء دیوان محاسبات است معین شده و در ضمن یک ماده بمجلس پیشنهاد شود ولی بنده می بینم آن چیزی که ما بواسطه آن این ماده را برگردانیدیم و رجوع کردیم بکمیسیون هیچ مراجعات نشده است بجهت اینکه اینجا فقط دو چیز را ذکر کرده است یکی تبعیت ایران و یکی سن و آن روز مذاکراتیکه در این خصوص شد برای تعیین همین یک مطلب نبوده برای اینکه مذاکرات زیاد شد و بعضی پیشنهادها کردند که مثلا درجه و مرتبه علمیت آن کمبر که بجهت ریاست کل باشد اینها را دیگر معین میکنیم باید معین شود که بچه درجه باید باشد تجربیات و اندازه تحصیل تا چه اندازه باشد و مسبوق بجنه و جنایت نباشد و موافقیکه موجب محرومیت از انتخاب میشود کدام است یعنی شرایطیکه لازم است آنها تماماً ذکر شود و در اینجا فقط آن شرایط را مقصور کرده است بر تبعیت ایران و در همینجا هم بنده اشکال دارم بجهت اینکه اولاً اعضاء دیوان محاسبات منحصر نیست بر رئیس کل بلکه مستشارها و سایرین هم هستند و در اینجا فقط اسم رئیس کل نوشته شده است علاوه بر این مقید کردن باینکه اعضاء دیوان محاسبات باید تبعه ایران باشند یک قدری دست و پای ما را می بندد برای اینکه شاید در دوره اول ما بخواهیم بعضی از اعضاء دیوان محاسبات را از مستخدمین قرار بدهیم و هیچ منافاتی نخواهد داشت با انتخاب مجلس بجهت اینکه ما بخواهیم دیوان محاسبات که تشکیل میشود بتمام حسابهای دولتی برسد و باید بر اساس صحیحی مبتنی باشد که امور مالیه ما را و محاسبات دولتی را بتواند صحیحاً مرتب کند پس منحصر کردنش را تبعیت ایران بنده صحیح نمیدانم و اکتفا کردن باین

دو شرط را هم بنده عقیده ندارم پس باید این مطلب بر گردد بکمیسیون تا اینکه آن شرایطی را هم که عرض کردم تماماً بیان کند و بنویسد بمجلس پیشنهاد نماید بجهت اینکه ما اشخاصی را که فقط چهل سال بآسی سال سن داشته باشد نمایانیم رئیس دیوان محاسبات قرار بدهیم باید درجه علمیت و تجربیات و فضل و اخلاق او را هم قید کنیم که چقدر باید باشد همچنین در خصوص سایر اعضاء دیوان محاسبات دیگر آنکه مقید کردن باینکه اعضاء دیوان محاسبات نمیتوانند شغل دیگر از اشغال دولتی را در عهده بگیرند و متصدی شغل دولتی نمیتوانند اعضاء دیوان محاسبات بشوند بنده نمیفهمم و بنا بر این همانطوری هم که نوشته شده اعضاء انجمن بلدیه و ولایتی و ایالتی هیچکدام نمیتوانند عضویت دیوان محاسبات را قبول نمایند و اگر مقصود این است که اعضاء دیوان محاسبات در موقعیکه عضویت دارند نمیتوانند متصدی شغلی از اشغالهای دولتی بشوند که خوب است این مطلب را واضح بنویسند که مفهوم شود - (گفتند صحیح است) - بسیار خوب در ما بعد که رسیدیم همین را عرض میکنم ولیکن در این ماده فقط این دو شرط را بنده کافی نمیدانم و لازم میدانم که مفصلتر از این نوشته شود که بعد از این مجلس را دچار اشکال نکنند و نمیدانم که این شور اول است در این ماده یا شور دوم و در صورتیکه این ماده را حتی می دانم .
فهم الملک - در خصوص اینکه این شور اول است یا دوم عرض میکنم که در این ماده شور دوم است و باید امروز در خصوص آن رأی گرفته شود ولی در (۱۲) ماده دیگر که نتیجه پیشنهادهاست که بترتیب ر مجلس شده است و در کمیسیون اینطور مرتب شده و رایورس داده شده است شور اول است و اما در خصوص اینکه فرمودند این شرایط که در ضمن این ماده نوشته شده است مختصر است ما در ضمن دو ماده آنچه را که توانستیم از شرایط انتخاب اعضاء دیوان محاسبات قرار بدهیم همین است که ذکر شده است و آن شرایط دیگری را که فرمودند عرض میکنم آن شرایط را برای اعضاء دیوان محاسبات نمیشود معین کرد مثلاً فرمودند که مرتب جنحه و جنایاتی نبوده باشند این یک مسئله ایست که میتوان گفت بعهده مجلس است که در موقع انتخاب این ملاحظه را داشته باشد و اینکه در نظام نامه انتخابات این شرط ذکر شده است بجهت این است که در موقع انتخاب آنها نام اهالی بابک شرایط خیلی مختصری حق شرکت در انتخاب را دارند و ممکن است در آن ضمن همه جور اعمال غرض شود و ملاحظه هیچ يك از آن شرایطی را که معین شده است اگر ذکر نشده بود بنمایند از اینجهت مقنن لازم دانسته است که در قانون انتخابات يك همچو شرایطی را ذکر بکنند که رعایت آن از بین نرود ولی در يك انتخاباتی که بعهده مجلس شورای ملی گذارده میشود مسلماً نمایندگان خودشان این ملاحظات را خواهند کرد که اشخاص منتخب مرتب جنحه و جنایاتی نشده باشند سارق نباشند قائل نباشند این قسم اشخاص را نباید بمجلس شورای ملی انتخاب نماید و الا اینها يك چیزی نیست که بتوان در قانون نوشت و بکلای ملت گفت که این شرایط را باید شامل محظوظ بدارید و همینطور شرایط علمی آنها برای اینکه این چیزی نیست که بتوان بسهولة معین کرد برای اینکه

اعضاء يك ادارهای كه از طرف يك وزارتخانه پیشنهاد و معرفی میشود آنها را بعد اعلان خوانند کرد کما جزائیکه لازم داریم برای فلان شغل دولتی و شرایطی هم دارد برای دخول در خدمت و کسیکه بخواهد داخل شود امتحانات خود را خواهد داد و بعد از آنکه اسامی آنها پیشنهاد شد و انتخاب آنها بعد از مجلس خواهد بود تعیین این معلومات بسته بنظر اکثریت مجلس است حالا در صورت اینکه شما یک چنین شرطی را در اینجا بنویسید بطور مجلس میتواند یکمده کثیری را بیارود و امتحان کند و درجه علمیت آنها را معین نماید و با بطور میشود معین کرد اینها تمام چیزهایی است که با ترتیب انتخاب مجلس بکلی مخالف است و از برای مجلس تولید اشکال خواهد کرد بلکه اگر از اول ترتیبی فراهم میکردیم که ترتیب انتخابات دیوان محاسبات را از عهده مجلس خارج میکردیم و بعهده دولت میگذاشتیم شاید بنده در این موقع بیشتر همراهی میکردم اگر این شرایط که ذکر میشود با اینکه انتخاب اعضا به مجلس شورایی واگذار شده است خیلی منافات دارد و هر قدر هم در کمیسیون در این خصوص مذاکره شد دیدیم که با شکالاتی برخورداریم خورد که رفشان مشکل است اما در خصوص تابعیت ایران که میفرمایند لابد اشخاصی را که مجلس شورایی انتخاب میکنند بایست تابع دولت ایران باشند مستخدمین خارجه را که میفرمایند آنها را باید برای یک موقع معینی کثرت کرد کدر اینجا کار بکنند و وقتیکه مدت کثرت آنها تمام شد اگر خواستند باز تجدید میکنند و الا خواهند رفت و در این صورت آنها را نمیتواند آورد که مجلس شورایی انتخاب نماید برای اینکه تمهید خارجه شاید نتواند خود را مجبور باطاعت اوامر مجلس شورایی بداند از اتباع داخله خودمان میتواند هم جور اجرای قوانین را بخواهد و تقاضا کنید ولی از تمهید خارجه نمیتوان این توقع را داشت بله میشود مثل سایر وزارتخانه ها که یکی از شرایط خدمت در آنها تابعیت است یکی دو نفر مستخدمین خارجه را موقتاً آورد که در این اداره هم خدمت نمایند و ترتیب آن را مرتب کنند ولی اعضایی را که باید مجلس انتخاب نمایند باید از اتباع داخله باشند و اگر لازم دانستند که بعضی از اتباع خارجه را هم برای بعضی از کار های دیوان محاسبات داشته باشد پیشنهاد خواهند کرد چنانچه برای ترتیب عدلیه آن دو نفر مستخدم تصویب شده است و این هم هیچ منافاتی ندارد با قوانین عدلیه که نوشته شده است اعضا عدلیه باید دارای تبعیت ایرانی باشند در اینجا هم می شود اینکار را در صورت لزوم کرد و باین ترتیب هم منافی نیست در این موقع پیشنهادی از طرف آقای لواءالدوله بمبارت ذیل قرائت شد .

(بنده پیشنهاد می کنم که ماده (۲۲) قانون دیوان محاسبات این نوع نوشته شود ماده (۲۲) - اعضای دیوان محاسبات بشرايط ذیل باید انتخاب شوند (۱) تبعیت ایران (۲) سن آنها کمتر از سی سال نباشد (۳) معروف بامانت و دیانت بوده باشند (۴) عالم به علم حساب جدید یا قدیم بوده باشند) .

افتخار الواعظین - بنده هیچ معنی این را نمیفهمم که می فرمایند شرایط معین کردن با انتخاب مجلس منافی است انتخابات اگر بدون شرط باشد

حای تمام افراد ملت خواهد بود یعنی سی کرور ملت ایرانی می توانند در وقتیکه شرطی نباشد انتخاب شوند ولی اگر شرایطی معین شود آتوقت دایره انتخابات بکندری محدود خواهد شد و برای اینکه در دیوان محاسبات يك اشخاص لایق کافی انتخاب شوند تا اینکه بتوانند وظیفه خودشان را ادا نمایند بنده لازم می دانم که بعضی شرایط برای اعضا آن ذکر نمایم و از میان اشخاصیکه دارای آن شرایط هستند که شاید دوپست نفر باشند (۲۲) نفر بصورت دیوان محاسبات انتخاب شود و بنده در این خصوص يك پیشنهادی کرده بودم که حاوی چهار شرط و بدیخته می بینم هیچ از آن شرایط اسم برده نشده است در صورتیکه بقیه من آنها خیلی لازم بود یکی اینکه در ترتیب دادن محاسبات و نوشتن محاسبات عالم باشند برای اینکه این کسیکه باید برود مالیه مملکت را تقشیش بکند و بدخل و خرج مملکتی رسیدگی نماید بطور می شود که ما شرط نکنیم که باید در علم محاسبات بصیرت داشته باشد دیگر اینکه معروف بدرستی و دیانت باشد بنده فرمایش آقای مخبر را تصدیق می کنم که اگر بنا باشد مجلس شورای ملی انتخاب کند کسی را انتخاب خواهد کرد که معروف بامانت و درستی باشد و لکن این شرایط را باید معین کنید که این شخصیکه بصورت دیوان محاسبات انتخاب می شود باید از وضع و ترتیب گرفتن و دادن مالیات مطلع باشد که وقتی پیشکار مالیه خراسان را میفرستند آنجا و می خواهند رسیدگی بکنند این افلاطون داشته باشد که مالیات خراسان چه شکل است و ترتیب گرفتن آن چیست و بدون این حضور می شود تقشیش بکنند دیگر اینکه اشخاصی که داخل در امور مالیه مملکتی بوده اند بخواهند انتخاب نمایند باید اشخاصی باشند که از بقایای دولتی چیزی بر عهده ایشان نباشد مثلاً اگر يك کسی وقتی پیشکار مالیه فلان ولایت بوده است وقتی انتخاب شود که حساب خودش را صحیح پرداخته باشد و صد هزار یا دوپست هزار تومان از مالیه دولت را نخورده باشد در صورت صرف نظر از دو شرط اولی که بفرمایش آقای مخبر مجلس شورای ملی خودش ملاحظه آنرا خواهد کرد بنده این دو شرط را خیلی لازم میدانم و نمیتوانم بدیخته اشخاصی که میسرند چرا توجهی باین شرایط نفرمودند و لازم ندانسته اند .

محمد هاشم میرزا - در این مدت که مذاکره در شرایط اعضا دیوان محاسبات کرده ایم کم کم طوری شده است که شرائطش از شرایط اعضای مجلس شورای ملی گذشته است بجهت اینکه وکیل را که بنمایندگی ملت انتخاب می کنند سن سی سال اکتفا میکنند و کلا بجهت ریاست مجلس شورای ملی که باید سر رشته امور مملکت در دست او باشد همچنین سی سال اکتفا می کنند و لکن سن رئیس محاسبات را میخواهد چهل سال قرار بدهید این را بنده نمیفهمم اما این دلایلی را که آقای مخبر در جواب آقای حاج سید ابراهیم فرمودند تماماً اعم از مدعا بود و بجهت اینکه فرمودند که مجلس وقتی نباشد کسانی را انتخاب خواهد کرد که معروف بدرستی و دیانت باشند دیگر

لازم نیست که در قانون دیوان محاسبات این شرط ذکر شود بنده عرض میکنم همین دلیل لازم نیست که تبعیت ایران هم شرط شود برای اینکه وقتی که مجلس شورای ملی انتخاب می کند البته اتباع داخلی را انتخاب خواهد کرد پس اگر بنظر مجلس شورای ملی است که هیچ شرط لازم ندارد و اگر شرط لازم است باید تمام شرایط ذکر شود و باید شرایط قسمی باشد که اشخاصی را که لایق و قابل اینکار هستند شامل شود و اگر تصور میفرمایند که این تعیین شرایط بمجلس شورای ملی بر می خورد بنده عرض می کنم همان شرایطی را که ملت در موقع انتخاب نمایندگان باید رعایت نماید وقتی هم که مجلس بجای يك نماینده بگذرد را انتخاب کند آن شرایط را باید مراعات کند و ابداً هم به مجلس بر نمی خورد ولی اگر شرایطی باشد که خیلی واضح باشد بطوریکه بمجلس بر نخورد بنده هم تصدیق می کنم که نباید نوشته شود همانطور که آقای افتخار الواعظین فرمودند والا سایر شرایط را هیچ دلیلی ندارد که بعضی از آنها را ذکر کنیم بعضی را ذکر نکنیم .

فهمیم الملك - اینکه میفرمایند که کم کم شرایط اعضا دیوان محاسبات از شرایط اعضا مجلس هم گذشته است بجهت اینکه در انتخاب نماینده پس سال اکتفا می کنند و در اینجا برای ریاست کل چهل سال نوشته اند بنده عرض می کنم همینطور ایراد شما وارد می آید کدر انتخاب و کلا شرایط معلوم را هیچ قرار ندادند و در اینجا اشخاصی که بصورت دیوان محاسبات انتخاب می شوند باید دارای معلومات باشند پس این ربطی باین ندارد که چون برای و کلاس سی سال نوشته شده است برای رئیس دیوان محاسبات هم سی سال کافی است و در فرمایشی که آقای افتخار الواعظین فرمودند کمیسیون منکر این نبود که این دو شرط در اینجا نوشته شود ولی شرایطی را که در یک قانون مینویسند باید حتی الامکان نظر با اجرا و امکان آن باشد می فرماید این کسی که بصورت دیوان محاسبات انتخاب می شود باید باقی دار نباشد حساب قدیم یا جدید را بداند از ترتیب اخذ و وصول مالیات های ولایات اطلاع داشته باشد تمام اینها درست است باید اشخاصی که اعضا دیوان محاسبات میشوند این شرایط را دارا باشند اما این را هم باید ملاحظه کرد که يك صد و بیست نفر و کبلی که می نشینند اینجا و این شخص را انتخاب می کنند بطور می توانند بفرستند برای این شرایط و معلومات هست یا نیست اشکال در اینجا است که برای نمایندگانی که باید این اعضا را انتخاب بکنند چه قسم امکان دارد که ملاحظه کنند و فرد فرد اشخاصی را که پیشنهاد شده اند رسیدگی کنند و به بینند این شرایط در آنها موجود هست یا موجود نیست این است که عرض میکنم باید این شرایط بنظر نمایندگان کسان و لاگذار شود و خودشان حتی الامکان سعی کنند و اشخاصی را انتخاب کنند که شایسته باشند و اینکه آقای محمد هاشم میرزا فرمودند که کلائی منتخب شده از مجلس همان شرایط را خواهند داشت که ملت در موقع انتخاب نمایندگان باید مراعات کند بنده عرض می کنم این يك چیز غلطی است که گمان میکنم در این موقع که مجلس

شورای ملی در مقام اصلاح مواد آن بر آمده است که این غلط را نیز اصلاح خواهد کرد و اگر يك غلطی در يك موردی اتفاق افتاده است آنرا نمی شود سند قرارداد از برای يك هم چو موقعی و در قانون دیگری نوشت .

آقا شیخعلی - این عبارت خیلی ناسلیس نوشته شده است یکی اینکه نوشته است و سن سی افلا برای سایر اعضا اگر بنا باشد که این شرط باشد باید در هر دو تعیین هم رئیس و هم اعضا این شرط باشد و اگر نباشد هیچ نباشد يك ایراد دیگر هم داشتیم که چون فرمودند دیگر تجدید نمیکنم .

لواءالدوله - پیشنهادی را که بنده کرده بودم برای این بود اولاً باید بین رئیس و مرئوس فرق باشد و در هیچ قانونی نیست که بین آنها در شرایط فرقی نباشد و اما اینکه محاسب باشد این يك چیزی است که لازم است برای اینکه اگر محاسب نباشد از کجا می داند که محاسبه چیست و ترتیب محاسبه بچه قسم است دیگر اینکه معروف بامانت و دیانت باشد برای اینکه اگر دارای این شرط نباشد و کسی آنها را باین سمت نشناسد بطور میشود مالیه ملت را بدست آنها داد اینها چیزهایی است که لازم است ذکر شود و بنده پیشنهاد کردم حالا دیگر بسته بنظر آقا بایست .

پیشنهاد آقای حاج سید ابراهیم از فرار ذیل قرائت شد : بنده پیشنهاد میکنم که علاوه بر شرایطی که آقای لواءالدوله پیشنهاد کرده است این شرط هم علاوه شود :

(ه) - آنکه رئیس کل افلا ده سال و رؤسای مجاکم پنجسال و مستشاران و میزین سه سال در اداره مالیه داخله یا خارجه خدمت کرده و سندن صحت عمل خود در آمدت را از وزارت مالیه در دست داشته باشند .

رئیس - حالا رأی می گیریم در پیشنهاد آقای لواءالدوله کسانی که موافقت قیام نمایند (رد شد) .
پیشنهاد آقای حاج سید ابراهیم ثانیاً قرائت شد بعضی اظهار کردند خوب است این پیشنهاد را مسترد بدارند .
حاج سید ابراهیم - بنده ابداً پس نمیگیرم و برای این این پیشنهاد را عرض کردم که در ضمن شور عقیده خود را اظهار کرده باشم و شرایط مستخدمین دیوان محاسبات را گفته باشم که اشخاصی که بصورت دیوان محاسبات انتخاب میشوند باید در اداره مالیه مستخدم بوده باشند و در محاسبات و ترتیبات مملکتی بصیر باشند و معروف بامانت و دیانت باشند و اگر هم این پیشنهاد رد بشود من خودم وظیفه وجدانی خودم را ادا کرده باشم و در تعیین شرایط کسانی که محاسبات مالیات تمام مملکت را بدست آنها می سپاریم سهل انگاری نکرده باشم و استدعا میکنم که در این پیشنهاد بنده رأی بگیرید ولی يك نکته را هم لازم میدانم عرض کنم که مالیه در مقام قانون نویسی باین ملاحظه که مجلس خوب کار میکند از بعضی مطالب صرف نظر نمایم البته مجلس خوب کار میکند ولی در قانون باید

راجع بدرستکاری و استحکام قانون را بنویسیم .
وکیل التجار - اولاً بنده مسئله تبعیت را صحیح می دانم که نباید باشد وایشرا که آقای حاج سید ابراهیم پیشنهاد کرده اند این هیچ مخالف با اساس انتخابات اعضا دیوان محاسبات نیست برای اینکه اعضا دیوان محاسبات البته باید لوازم علم و دیانت را دارا باشند این مطلب مسلم است اما آن شرطی را که ایشان پیشنهاد کرده اند که باید در اداره مالیه خدمت کرده باشند اینرا بنده صحیح نمی دانم بجهت اینکه ما باید برخلاف اشخاصی را انتخاب کنیم که کمتر داخل خدمت رسمی و کسانی باشند که اطلاعاتشان خوب باشد تا اینکه از طرف مجلس یعنی از طرف ملت در امور مالیه و محاسبات مملکتی تقشیش نمایند پس بکلی بنده مخالف این هستم که اعضا دیوان محاسبات از بین اشخاصی انتخاب شود که از مستخدمین دولتی یا وزارت مالیه بوده باشند و اما اینکه گفته می شود که چون انتخاب این اعضا را مجلس شورایی می کند لازم نیست شرایط قرار بدهیم بنده نمی دانم ما چرا زود فراموش می کنیم و خیلی از خودمان راضی میشویم اگر اینطور بود بایستی مجلس شورای ملی نظامنامه داخلی هم نداشته باشد برای اینکه تکلیف خودش را می دانست و عمل می کرد ولی بدیخته می بینم که با وجود اینکه نظامنامه داخلی هم نوشته شده بآن عمل نمی شود مثل اینکه يك پیشنهادی می شود خوانده می شود و يك پیشنهادی می شود و در هیئت رئیسه میماند و ابداً عمل بعضیون نظامنامه داخلی نمی شود پس بنده لازم میدانم که شرایط ذکر شود ولی شرایطی که بآن عمل شود نه مثل نظامنامه داخلی که بآن عمل نمی شود .

حاج آقا - تصور می کنم که این ماده اینقدر گفتگو لازم نداشته باشد خوب است در این پیشنهاد ها رأی گرفته شود و مذاکره ختم شود بواسطه اینکه در آن جلسه هم بخاطر دارم که خیلی معطل شدیم در این ماده بواسطه اینکه شرایطی را هم قرار می دهند يك چیزی نیست که بشود حدی برای آن تصور کرد فقط چیزی را که مامی توانیم جزء این قانون بکنیم معروفیت بامانت و دیانت است و این چیزی است که عیبی ندارد و بمجلس هم بر نمیخورد بجهت اینکه سا اشخاصی هستند که و کلا تصدیق دارند بدیانت و امانت آنها ولی معروف باین وصف نیستند این شرط را ممکن است و الا شرایط دیگرش را گمان نمی کنم که شرایطی باشد که بشود برای آن حدی تصور کرد و در قانون نوشت .

رئیس - رأی می گیریم در پیشنهاد آقای حاج سید ابراهیم کسانی که پیشنهاد ایشان را تصویب می کنند قیام نمایند (رد شد)
پیشنهاد آقای افتخار الواعظین بقرار ذیل قرائت شد : (بنده پیشنهاد می کنم که این شرط هم بر دو شرط دیگر ماده [۲۲] زیاد شود که از وضع و ترتیب دادن محاسبات دولتی مطلع باشد - از

معاملات مالیات ولایات بصیر باشد از بقایای مالیاتی چیزی بر عهده اش نباشد) .
رئیس - رأی میگیریم در پیشنهاد آقای افتخار الواعظین کسانی که پیشنهاد ایشان را تصویب می کنند قیام نمایند (رد شد) پیشنهاد آقای آقا سید حسین اردبیلی بمبارت ذیل خوانده شد بنده پیشنهاد میکنم که ماده (۲۲) حذف شده و در ذیل ماده (۲۳) عبارت ذیل اضافه شود (۳) اتباع خارجه (۴) کسانی که سن آنها کمتر از سی سال بوده باشد .
آقا سید حسین اردبیلی - بنده گمان میکنم که اغلب شرایطیکه در پیشنهاد ها ذکر می شود چندان محتاج الیه نیست مثل این است که پیشنهاد بکنیم که سواد فارسی داشته باشد این خیلی واضح است که مجلس وقتی خواست يك عده را انتخاب کند لابد این اندازه شرایط را در نظر خواهد گرفت که محاسب باشند و اطلاعاتشان در این خصوص زیاد باشد معروف بامانت و دیانت باشند و همینطور سایر جزئیات را بقدر امکان مراعات خواهد کرد پس بنده گمان میکنم که ذکر شرایط بکلی مسکوت عنه بماند و فقط بهمینقدر اداء مقصود خودمان را بکنیم که در ذیل ماده (۲۳) در بیان تعیین اشخاصیکه از انتخاب شدن محرومند این دو جمله را اضافه کنیم یکی اینکه کسانی که از اتباع خارجه هستند آتوقت این شرط خودش میفهماند که باید از اتباع داخله باشند دیگر اشخاصیکه سن آنها کمتر از سی سال است تا اینکه معلوم شود که اعضا دیوان محاسبات نباید از سی سال کمتر سن داشته باشند و باقی شرایط را بنده بواسطه اینکه خیلی واضح میدانم چندان ضروری و لازم نمی دانم که در قانون نوشته شود و تقاضا میکنم که در این پیشنهاد بنده رأی گرفته شود .
رئیس - رأی میگیریم در این پیشنهاد آقای آقا سید حسین اردبیلی کسانی که پیشنهاد ایشان موافقت قیام نمایند (رد شد) پیشنهاد آقای شیخ غلامحسین بقرار ذیل قرائت شد : [بنده تقاضا میکنم که جزء دوم ماده (۲۲) بطریق ذیل نوشته شود (۲) افلا سن (۲۵) جهة عضویت دیوان محاسبات]
آقا شیخ غلامحسین - این شرطیکه در ماده (۲۲) برای اعضا دیوان محاسبات نوشته شده است که برای ریاست سن چهل و برای عضویت سی بنده می بینم که هیچ فایده ندارد جز اینکه دست و پای مجلس شورای ملی را میبندد برای اینکه ممکن است مجلس شورای ملی خصوص در این اوقات که خیلی آدم کم داریم بخواهد اشخاصی را که (۲۹) یا [۲۷] یا (۲۸) یا (۲۹) سال داشته باشند انتخاب نماید برای اینکه آنها را لایق میبیند و این ترتیبیکه آقایان اعضا کمیسیون نوشته اند دست مجلس را خواهند بست که نتواند از بین همچو اشخاص لایقی هم انتخاب نمایند از اینجهت بنده گمان میکنم که همین ترتیبی که پیشنهاد کرده ام بهتر باشد يك قدری امر انتخاب را برای مجلس سهل میکند برای اینکه آتوقت مجلس می تواند اعضا دیوان محاسبات را از بین اشخاصی که ایافت دارند و شایسته هستند

امم از اینکه سن آنها (۲۵) یا (۴۵) سال باشد انتخاب نماید.

حاج آقا - چون بنده از اعضاء کمیسیون هستم لازم میدانم که مدافعه کنم و حال آنکه باید مخیر محترم مدافعه کند ما بعد از آنیکه تجربه کردیم دیدیم که در يك موقعی که انتخاب يك هیئتی را که برای يك امر بزرگی که بزرگتر از آن در ادارات دولتی نیست به مجلس شورای ملی واگذار میکنند نباید اینقدر ملاحظه وسعت و ضیق را بکنیم که اگر این شرط باشد دست و کلار میبندد و اگر نباشد بهتر است برای اینکه آنوقت میتوانند اشخاصی را که لایق اینکار ببینند انتخاب نمایند بواسطه اینکه ما می دانیم خود جوانی و کم سنی برای انسان ولو اینکه تربیت شده باشد يك نیتگی بواسطه نداشتن تجربیات هست که محتمل است برای آن عدم ممانت خیلی خرابیها و ضرر برای دولت فراهم نماید خصوصاً در يك اداره که ملی است و نماینده مجلس است و با کلبه ادارات دولتی طرف گفتگو و مذاکره است و بتجربه دیده ایم که اشخاصی را که امروز در ادارات ما مشغولند و کار میکنند چون ملاحظه سنی در آنها نشده است با وجود اینکه خیلی ملاحظه خصوصیات تمدن امروزه در آنها شده است چقدر فریاد و ناله مردم را گوش کردیم و اینهم يك چیزی نیست که امروز ما بخواهیم در این قانون بنویسیم بلکه این ملاحظه سن و شبخوختی يك چیزی است که در ادارات دولتی تمام دنیا ملاحظه میشود و یکی از شرایط بزرگ قبول اعضاء است از اینکه خواهش میکنم که در این قسم اینقدر مذاکره و اتلاف وقت نشود و زودتر رای بگیرند که این مطلب بگذرد برای اینکه بدیهی است که در يك همچو اداره بزرگی که با هیئت دولت طرف است نمی توانیم يك جوان بیست و پنجساله را بیاوریم از اعضاء آن قرار بدهیم که يك ترتیبی را فراهم نماید مثل حالیه و اسباب اشتزاز قلوب مردم بشود باز هم تقاضا میکنم که اینقدر ملاحظه این نشود که دست مجلس بسته می شود برای اینکه ما هر چه ملاحظه سن و ممانت را بکنیم می توانیم جلب قلوب بکنیم و طوری کنیم که دیگر اسباب اشتزاز نفوس نشود.

رئیس - رای میگیریم بر اصل ماده (۲۲) رایورث کمیسیون بطوری که خوانده شد کسانی که موافقت قیام نمایند (کسی قیام نکرد رددش) .

حاج عز الممالک - بنده مقصودم این بود که گویا این ماده که رد شد برای این بود که سن رئیس کل را چهل سال نوشته بودند یعنی بنده مقصودم این بود که باین واسطه رای ندادم باین جهت بنده پیشنهاد می کنم که سن کلیتاً سی سال نوشته شود در رای بگیریم .

محمد هاشم میرزا - بنده هم عرضم این بود که اگر این پیشنهاد را رای گرفتند خیلی خوب والا همان پیشنهاد اول را رای بگیریم .

آقا شیخ ابراهیم - این محکمه ایست از محاکم و در کلیه سن رئیس باید بالاتر از اعضاء باشد و با آنها تفاوت داشته باشد .

حاج سید نصر الله - اینکه شما فرمودید منافی نیست با این که سن تمام اعضاء را يك قسم شرط کنیم برای اینکه شاعران می دهید سن اعضاء کمتر از سی نباشد آنوقت از آن اعضاء حاضر هر کدام سن هستند رئیس باشند - ماده مزبور بطریق ذیل اصلاح شد .

ماده [۲۲] - شرایط انتخاب شدن برای عضویت دیوان محاسبات بقرار ذیل است (۱) تبیت ایران (۲) اقل سن سی برای کلیه اعضاء .

رئیس - رای می گیریم بطریقی که حاج عز الممالک پیشنهاد کرده اند و اصلاح شد کسانی که موافقت قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد) .

ماده [۲۳] - اشخاص ذیل از عضویت دیوان محاسبات محرومند مگر در صورتیکه پس از قبول عضویت دیوان مزبور از شغل خود استعفا دهند (۱) کسانی که دارای شغل دولتی بوده و یا متصدی یکی از معاملات دولتی باشند (۲) نمایندگان مجلس شورای ملی و سنا و اعضاء انجمنهای ایالتی و ولایتی و بلدی .

حاج سید ابراهیم - بنده میدانم که این ماده (۲۳) مفهوم مخالف ماده اولی است ولی بجهت آنکه اعضاء باید در شغل دولتی یا شغل ملتی که اعضاء شورای ملی یا اعضاء انجمنهای ایالتی و ولایتی باشند از این انتخاب محروم شوند اگر مقصود این است اعضاء دیوان محاسبات در موقع اشتغال با امر دیوان محاسبات شغل دیگری نداشته باشند باید نوشته شود که اعضاء دیوان محاسبات مادامیکه اعضاء دیوان محاسباتند نباید شغل دیگری را بعهده بگیرند و اگر مقصود این است که اشخاصیکه در مشاغل دولتی هستند از عضویت دیوان محاسبات محرومند این هیچ وجه ندارد بجهت آنکه اشخاصی که ما بتوانیم آنها را برای اینگونه امورات خصوصاً باین شرایط بسیار انتخاب کنیم و به آنها بسیار کم خیلی کم است یعنی اینقدر نیست که اعضاء مجلس شورای ملی و بلدی و انجمن های ایالتی و ولایتی هر چه هست خارج کنیم .

حاج سید ابراهیم - بنده میدانم که این ماده (۲۳) مفهوم مخالف ماده اولی است ولی بجهت آنکه اعضاء باید در شغل دولتی یا شغل ملتی که اعضاء شورای ملی یا اعضاء انجمنهای ایالتی و ولایتی باشند از این انتخاب محروم شوند اگر مقصود این است اعضاء دیوان محاسبات در موقع اشتغال با امر دیوان محاسبات شغل دیگری نداشته باشند باید نوشته شود که اعضاء دیوان محاسبات مادامیکه اعضاء دیوان محاسباتند نباید شغل دیگری را بعهده بگیرند و اگر مقصود این است که اشخاصیکه در مشاغل دولتی هستند از عضویت دیوان محاسبات محرومند این هیچ وجه ندارد بجهت آنکه اشخاصی که ما بتوانیم آنها را برای اینگونه امورات خصوصاً باین شرایط بسیار انتخاب کنیم و به آنها بسیار کم خیلی کم است یعنی اینقدر نیست که اعضاء مجلس شورای ملی و بلدی و انجمن های ایالتی و ولایتی هر چه هست خارج کنیم .

حاج شیخ اسدالله - در آنروز پیشنهادی که شد و این ماده برگشت بکمیسیون یکی برای این بود که در ضمن این ماده قید شود که این شخصی که انتخاب می شود عالم بعلوم حساب و ترتیبات محاسبه باشد و همچنین معروف بدیانت و درستی باشد و در ترتیبات امور مالیه بصیر باشد و هیچکدام از این شرایط در این ماده ذکر نشده است و باید يك ترتیبی در این خصوص داد که اسباب اشکال نشود برای بعدها .

رئیس - چه کنیم همین را که فرمودید در ضمن چند فقره پیشنهاد که ملاحظه فرمودند نوشته شد و رای گرفته شد دیگر که نمی شود تجدید رای کرد - حالا باید رای بگیریم در ماده (۲۲) بطریقی که کمیسیون پیشنهاد کرده است ماده (۲۲)

حاج شیخ اسدالله - در آنروز پیشنهادی که شد و این ماده برگشت بکمیسیون یکی برای این بود که در ضمن این ماده قید شود که این شخصی که انتخاب می شود عالم بعلوم حساب و ترتیبات محاسبه باشد و همچنین معروف بدیانت و درستی باشد و در ترتیبات امور مالیه بصیر باشد و هیچکدام از این شرایط در این ماده ذکر نشده است و باید يك ترتیبی در این خصوص داد که اسباب اشکال نشود برای بعدها .

رئیس - چه کنیم همین را که فرمودید در ضمن چند فقره پیشنهاد که ملاحظه فرمودند نوشته شد و رای گرفته شد دیگر که نمی شود تجدید رای کرد - حالا باید رای بگیریم در ماده (۲۲) بطریقی که کمیسیون پیشنهاد کرده است ماده (۲۲)

افخار الواعظین - آقا معلوم میشود

منقضى می شود باید بشغل خود باقی باشند تا وقتیکه مجلس شورای ملی افتتاح شده پس از آن مطابق ماده (۱۴) عمل شود .

افخار الواعظین - بنده نظرم می آید که در پیشنهاد وزیر با اصلاح کمیسیون در این ماده نوشته بودند که موقتاً منقضى می شود تا اینکه مجلس شورای ملی افتتاح شود و تکلیف اورامین کنند .

فهییم الملک - آنچه را که خواننده شد و رای دادیم راجع باین بود که اگر اعضاء دیوان محاسبات خلافی را مرتکب شد باید عزل و منقصل شود از شغل خود و اگر در زمان تعطیل مجلس مستوجب عزل باشد موقتاً منقصل می شود ولی چون مدتی را معین کردیم که در مدت چهار سال یا پنج سال مدتشان منقضى می شود یا اینکه در آخر هر سال در این پنجساله يك خمس خارج شوند تا در مدت پنجسال سنوات بعد از این مدت تکلیف چیست در آن مدت باید خارج شوند یا در سر خدمت خودشان باشند بعد از مذاکره در کمیسیون اینطور صلاح دیدند که چون مجلس شورای ملی در آن وقت منعقد نیست و نمی شود دیوان محاسبات را تعطیل کرد و کارش را موقوف و معوق گذاشت و نیز عوض آنها فوراً انتخاب نخواهد شد بهتر این است که آنها یکی دو ماه در سر کار خود باقی باشند تا مجلس شورای ملی که افتتاح شد تکلیف آنها را معین نماید .

مجلس شورای ملی افتتاح شد معلوم است مطابق ماده (۴) عمل خواهد شد و بعد از سال پنجم هر سالی که مدت آنها سر آمده باشد خارج خواهند شد ماده ۲۷ و ۲۸ بعبارت ذیل خواننده شد ماده (۲۷) -

رئیس کل و مدعی العموم ساهی و مواظب خواهند بود که در هر موقع مراسم قانونی رعایت شود و مدعی العموم در صورت مشاهده تخلف مراتب را بریاست کل اطلاع داده اصلاح آنرا درخواست خواهد کرد .

ماده [۲۸] - هر گاه محاکم دیوان محاسبات از انعقاد جلسات اهمال نمایند و یا بتکلیف خود عمل نکنند یا از دائره نظم خارج شوند رئیس کل بآنها اخطار خواهد کرد و در صورت لزوم میتواند بمجلس عمومی رجوع نماید مدعی العموم هم در موارد فوق حق دارد مراتب را بر رئیس کل اطلاع داده تشکیل مجلس عمومی را تقاضا نماید .

حاج شیخ اسدالله - میخواستم عرض کنم در صورتی که مدعی العموم و رئیس کل اطلاع داشته باشند و مدعی العموم تقاضا کرد که مجلس عمومی دیوان محاسبات تشکیل شود حالا اگر خود رئیس کل در این کار سماحه کند نظارت عمل او با کمی است و تکلیف چه میشود .

فهییم الملک - در ماده پیش خواننده شد و رای دادیم گفته شد که وزیر و رئیس کل این حق را دارند بازم در ذیل این ماده تشریح میشود .

ماده (۲۹) - در مواردیکه مجلس عمومی مطابق مواد فوق برای رسیدگی بشکایات تشکیل می شود رایورثی از اعتراضاتی که شده و نتیجه قرارداد مجلس بتوسط وزیر مالیه و مجلس شورای ملی داده خواهد شد .

مواد (۳۰) و (۳۱) و (۳۲) و (۳۳) بعبارت

ذیل قرائت شد مذاکره در آنها نشد .

ماده [۳۰] - در صورتیکه اعضاء دیوان محاسبات در اجرای تکالیف خود اهمال ورزند یا اعمالی از ایشان مشاهده شود که با مقام آنها منافات دارد دیوان محاسبات حق مؤاخذه و انفصال موقتی و عزل را نسبت بآنها دارد ولی در صورت عزل موافق ماده [۳۰] رفتار خواهد شد .

ماده [۳۱] - معینینی که در انجام امور کوراهی می نمایند رئیس کل حق مؤاخذه را از آنها خواهد داشت و در صورت تکرار با حضور رؤسای محاکم بازخواست خواهند شد .

ماده (۳۲) - اعضاء که موقتاً منقصل میشوند در مدت انفصال حق مقرری ندارند .

ماده [۳۳] - اعضاء دیوان محاسبات در هیچیک از معاملات دولتی نباید دخالت نموده یا واسطه واقع شوند .

ماده (۳۴) - هر روز اعضاء دیوان محاسبات اسامی خود را در کتابچه مخصوصی که در دفتر خانه برای این امر ضبط است امضاء نموده و ساعت ورود خودشان را مینویسند .

سلیمان میرزا - از ماده (۲۷) تا اینجا جزو نظامنامه داخلی بود اما چونکه باید بعضی چیزها را بمناسبت اوضاع امروزه در قانون بنویسند مثل مطالبیکه در قانون ثبت اسناد نوشته شد ولی این یکی دیگر خیلی چیز واضحی است اگر بنا باشد اینها را در قانون بنویسیم آنوقت باید نوشت قلمشان را کجا بگذارند یا کاغذشان را چطور دست بگیرند این معلوم است که در سرعت باید بیایند و در صورت قیبت کجا بنویسند این يك چیزی است که در همه جا معمول است در نظامنامه داخلی مینویسند و محتاج بنوشتن در قانون نیست .

ماده [۳۵] از قرائت ذیل خواننده شد .

میزخواهد باید معلوم شود که بواسطه غیبت از نکتی در کار پیدا خواهد شد یا خیر این است که مجلس عمومی تشکیل می شود با تصدیق رئیس کل و مدعی العموم اجازه خواهد داد .

حاجی شیخ اسدالله - بنده عرض میکنم اگر يك روز هم اسباب تعطیل بشود در همان يك روز يك جلسه هم اگر عذر موجهی داشته باشد آن شخصی که مرخصی می خواهد رئیس کل نباید اذن مرخصی بدهد اینجا مطلقاً می نویسد حالا در صورتی که اسباب تعطیل اینکار نشود در آنجا هم باید قید بشود که رئیس کل حق اذن دادن را ندارد و مگر در صورتی که اسباب تعطیل کار نشود .

ماده (۳۶) - از قرائت ذیل قرائت شد ماده (۳۶) - همیشه باید دو ثلث از کلیه اعضاء حاضر باشند و اجازه بیش از يك ثلث اعضاء دیوان محاسبات داده نخواهد شد - اینکه مقید کرده است بیش از يك ثلث برای چه چیز است برای اینست که چنانچه در پیش گذشت تعطیل و نکتی در کار محاکمات حاصل نشود بنده عرض میکنم اگر همچو مقصودی باشد توضیح بدهند اگر مقصود دیگری هم هست بفرمایند

فهییم الملک - آن چیزیکه در ماده پیش نوشته بود ربطی باین ماده ندارد فرض بفرمائید که يك رئیس محکمه یا مستشاری اجازه مرخصی می خواهد رئیس می بیند این محکمه کار دارد و اگر برود و مرخصی بدهد کار می ماند سایر محاکم هم مشغول کار هستند در این صورت اجازه نخواهد داد و يك وقت هم هست که کار ندارد اجازه می خواهد رئیس ملاحظه اینکه اگر عذر که الان کار ندارند بروند شاید بعد کار برسد و معطل بمانند اجازه نمیدهد و در نظامنامه داخلی مجلس اگر این ملاحظه شده بود ابدأ تولید اشکال نمیشد مثلاً میگفتند همیشه بیش از ده نفر یا نوزده نفر مرخصی داده نمیشود و هر وقت آمده که مرخصی حاصل کرده اند برگشتند بدیگران که اجازه می خواهند اجازه داده میشود اینطور اسباب تعویق کار نمیشد ولی حالا با دلایلی تحصیل اجازه میکنند و در موقع کار معوق میمانند اما اینجا این ملاحظه شده است که همیشه دو ثلث او اینکه کار نداشته باشند و مشغول کار نباشند حاضر باشند و اجازه مرخصی به بیش از يك ثلث داده نشود ولی آن شرطی که در ماده پیش ذکر شد رئیس وقتیکه دید اسباب تعطیل کار میشود اجازه نخواهد داد .

حاجی شیخ اسدالله - اینجا مینویسند ثلث

ماده (۳۶) - از قرائت ذیل قرائت شد ماده (۳۶) - همیشه باید دو ثلث از کلیه اعضاء حاضر باشند و اجازه بیش از يك ثلث اعضاء دیوان محاسبات داده نخواهد شد - اینکه مقید کرده است بیش از يك ثلث برای چه چیز است برای اینست که چنانچه در پیش گذشت تعطیل و نکتی در کار محاکمات حاصل نشود بنده عرض میکنم اگر همچو مقصودی باشد توضیح بدهند اگر مقصود دیگری هم هست بفرمایند

فهییم الملک - آن چیزیکه در ماده پیش نوشته بود ربطی باین ماده ندارد فرض بفرمائید که يك رئیس محکمه یا مستشاری اجازه مرخصی می خواهد رئیس می بیند این محکمه کار دارد و اگر برود و مرخصی بدهد کار می ماند سایر محاکم هم مشغول کار هستند در این صورت اجازه نخواهد داد و يك وقت هم هست که کار ندارد اجازه می خواهد رئیس ملاحظه اینکه اگر عذر که الان کار ندارند بروند شاید بعد کار برسد و معطل بمانند اجازه نمیدهد و در نظامنامه داخلی مجلس اگر این ملاحظه شده بود ابدأ تولید اشکال نمیشد مثلاً میگفتند همیشه بیش از ده نفر یا نوزده نفر مرخصی داده نمیشود و هر وقت آمده که مرخصی حاصل کرده اند برگشتند بدیگران که اجازه می خواهند اجازه داده میشود اینطور اسباب تعویق کار نمیشد ولی حالا با دلایلی تحصیل اجازه میکنند و در موقع کار معوق میمانند اما اینجا این ملاحظه شده است که همیشه دو ثلث او اینکه کار نداشته باشند و مشغول کار نباشند حاضر باشند و اجازه مرخصی به بیش از يك ثلث داده نشود ولی آن شرطی که در ماده پیش ذکر شد رئیس وقتیکه دید اسباب تعطیل کار میشود اجازه نخواهد داد .

حاجی شیخ اسدالله - اینجا مینویسند ثلث

ماده (۳۷) - از قرائت ذیل قرائت شد ماده (۳۷) - همیشه باید دو ثلث از کلیه اعضاء حاضر باشند و اجازه بیش از يك ثلث اعضاء دیوان محاسبات داده نخواهد شد - اینکه مقید کرده است بیش از يك ثلث برای چه چیز است برای اینست که چنانچه در پیش گذشت تعطیل و نکتی در کار محاکمات حاصل نشود بنده عرض میکنم اگر همچو مقصودی باشد توضیح بدهند اگر مقصود دیگری هم هست بفرمایند

فهییم الملک - آن چیزیکه در ماده پیش نوشته بود ربطی باین ماده ندارد فرض بفرمائید که يك رئیس محکمه یا مستشاری اجازه مرخصی می خواهد رئیس می بیند این محکمه کار دارد و اگر برود و مرخصی بدهد کار می ماند سایر محاکم هم مشغول کار هستند در این صورت اجازه نخواهد داد و يك وقت هم هست که کار ندارد اجازه می خواهد رئیس ملاحظه اینکه اگر عذر که الان کار ندارند بروند شاید بعد کار برسد و معطل بمانند اجازه نمیدهد و در نظامنامه داخلی مجلس اگر این ملاحظه شده بود ابدأ تولید اشکال نمیشد مثلاً میگفتند همیشه بیش از ده نفر یا نوزده نفر مرخصی داده نمیشود و هر وقت آمده که مرخصی حاصل کرده اند برگشتند بدیگران که اجازه می خواهند اجازه داده میشود اینطور اسباب تعویق کار نمیشد ولی حالا با دلایلی تحصیل اجازه میکنند و در موقع کار معوق میمانند اما اینجا این ملاحظه شده است که همیشه دو ثلث او اینکه کار نداشته باشند و مشغول کار نباشند حاضر باشند و اجازه مرخصی به بیش از يك ثلث داده نشود ولی آن شرطی که در ماده پیش ذکر شد رئیس وقتیکه دید اسباب تعطیل کار میشود اجازه نخواهد داد .

حاجی شیخ اسدالله - اینجا مینویسند ثلث

ماده (۳۸) - از قرائت ذیل قرائت شد ماده (۳۸) - همیشه باید دو ثلث از کلیه اعضاء حاضر باشند و اجازه بیش از يك ثلث اعضاء دیوان محاسبات داده نخواهد شد - اینکه مقید کرده است بیش از يك ثلث برای چه چیز است برای اینست که چنانچه در پیش گذشت تعطیل و نکتی در کار محاکمات حاصل نشود بنده عرض میکنم اگر همچو مقصودی باشد توضیح بدهند اگر مقصود دیگری هم هست بفرمایند

فهییم الملک - آن چیزیکه در ماده پیش نوشته بود ربطی باین ماده ندارد فرض بفرمائید که يك رئیس محکمه یا مستشاری اجازه مرخصی می خواهد رئیس می بیند این محکمه کار دارد و اگر برود و مرخصی بدهد کار می ماند سایر محاکم هم مشغول کار هستند در این صورت اجازه نخواهد داد و يك وقت هم هست که کار ندارد اجازه می خواهد رئیس ملاحظه اینکه اگر عذر که الان کار ندارند بروند شاید بعد کار برسد و معطل بمانند اجازه نمیدهد و در نظامنامه داخلی مجلس اگر این ملاحظه شده بود ابدأ تولید اشکال نمیشد مثلاً میگفتند همیشه بیش از ده نفر یا نوزده نفر مرخصی داده نمیشود و هر وقت آمده که مرخصی حاصل کرده اند برگشتند بدیگران که اجازه می خواهند اجازه داده میشود اینطور اسباب تعویق کار نمیشد ولی حالا با دلایلی تحصیل اجازه میکنند و در موقع کار معوق میمانند اما اینجا این ملاحظه شده است که همیشه دو ثلث او اینکه کار نداشته باشند و مشغول کار نباشند حاضر باشند و اجازه مرخصی به بیش از يك ثلث داده نشود ولی آن شرطی که در ماده پیش ذکر شد رئیس وقتیکه دید اسباب تعطیل کار میشود اجازه نخواهد داد .

حاجی شیخ اسدالله - اینجا مینویسند ثلث

ماده (۳۹) - از قرائت ذیل قرائت شد ماده (۳۹) - همیشه باید دو ثلث از کلیه اعضاء حاضر باشند و اجازه بیش از يك ثلث اعضاء دیوان محاسبات داده نخواهد شد - اینکه مقید کرده است بیش از يك ثلث برای چه چیز است برای اینست که چنانچه در پیش گذشت تعطیل و نکتی در کار محاکمات حاصل نشود بنده عرض میکنم اگر همچو مقصودی باشد توضیح بدهند اگر مقصود دیگری هم هست بفرمایند

فهییم الملک - آن چیزیکه در ماده پیش نوشته بود ربطی باین ماده ندارد فرض بفرمائید که يك رئیس محکمه یا مستشاری اجازه مرخصی می خواهد رئیس می بیند این محکمه کار دارد و اگر برود و مرخصی بدهد کار می ماند سایر محاکم هم مشغول کار هستند در این صورت اجازه نخواهد داد و يك وقت هم هست که کار ندارد اجازه می خواهد رئیس ملاحظه اینکه اگر عذر که الان کار ندارند بروند شاید بعد کار برسد و معطل بمانند اجازه نمیدهد و در نظامنامه داخلی مجلس اگر این ملاحظه شده بود ابدأ تولید اشکال نمیشد مثلاً میگفتند همیشه بیش از ده نفر یا نوزده نفر مرخصی داده نمیشود و هر وقت آمده که مرخصی حاصل کرده اند برگشتند بدیگران که اجازه می خواهند اجازه داده میشود اینطور اسباب تعویق کار نمیشد ولی حالا با دلایلی تحصیل اجازه میکنند و در موقع کار معوق میمانند اما اینجا این ملاحظه شده است که همیشه دو ثلث او اینکه کار نداشته باشند و مشغول کار نباشند حاضر باشند و اجازه مرخصی به بیش از يك ثلث داده نشود ولی آن شرطی که در ماده پیش ذکر شد رئیس وقتیکه دید اسباب تعطیل کار میشود اجازه نخواهد داد .

حاجی شیخ اسدالله - اینجا مینویسند ثلث

ماده (۴۰) - از قرائت ذیل قرائت شد ماده (۴۰) - همیشه باید دو ثلث از کلیه اعضاء حاضر باشند و اجازه بیش از يك ثلث اعضاء دیوان محاسبات داده نخواهد شد - اینکه مقید کرده است بیش از يك ثلث برای چه چیز است برای اینست که چنانچه در پیش گذشت تعطیل و نکتی در کار محاکمات حاصل نشود بنده عرض میکنم اگر همچو مقصودی باشد توضیح بدهند اگر مقصود دیگری هم هست بفرمایند

فهییم الملک - آن چیزیکه در ماده پیش نوشته بود ربطی باین ماده ندارد فرض بفرمائید که يك رئیس محکمه یا مستشاری اجازه مرخصی می خواهد رئیس می بیند این محکمه کار دارد و اگر برود و مرخصی بدهد کار می ماند سایر محاکم هم مشغول کار هستند در این صورت اجازه نخواهد داد و يك وقت هم هست که کار ندارد اجازه می خواهد رئیس ملاحظه اینکه اگر عذر که الان کار ندارند بروند شاید بعد کار برسد و معطل بمانند اجازه نمیدهد و در نظامنامه داخلی مجلس اگر این ملاحظه شده بود ابدأ تولید اشکال نمیشد مثلاً میگفتند همیشه بیش از ده نفر یا نوزده نفر مرخصی داده نمیشود و هر وقت آمده که مرخصی حاصل کرده اند برگشتند بدیگران که اجازه می خواهند اجازه داده میشود اینطور اسباب تعویق کار نمیشد ولی حالا با دلایلی تحصیل اجازه میکنند و در موقع کار معوق میمانند اما اینجا این ملاحظه شده است که همیشه دو ثلث او اینکه کار نداشته باشند و مشغول کار نباشند حاضر باشند و اجازه مرخصی به بیش از يك ثلث داده نشود ولی آن شرطی که در ماده پیش ذکر شد رئیس وقتیکه دید اسباب تعطیل کار میشود اجازه نخواهد داد .

مطرح مذاکره نموده کمیسیون نسخ نظامنامه و قانون بلدی را در مملکت ایران صلاح ندانسته طرح مزبور را که مستلزم این نسخ است قابل توجه ندانست و بمجلس عودت میدهد که اگر قابل توجه بشود بکمیسیون داخله ارجاع شود .

رئیس - باید برای بگیری در قابل توجه بودن این طرح کمیسیون مبتکران این طرح را قابل توجه ندانسته است حالا باید رای مجلس هم در این باب معلوم بشود .

آقای میرزا ابراهیمخان - اینجا بطوریکه معلوم میشود گویا کمیسیون مبتکران یک اشتباهی کرده باشد مقصود پیشنهاد کننده نسخ بلدی نبوده است بلکه نظر بصلحت وقت میگوید قانون بلدی تقسیم شود بین حکومت و اداره نظامیه و اجرا بشود تا موقع اقتضا کند و بلدی تشکیل شود .

مهرزاد الملک - بقیده بنده در اینکه در قانون بلدی باید تصرفی بشود گمان نمیکند مخالفی باشد ولی در اینکه این را الان یک شعبه از وزارت داخله بکنیم و واگذار کنیم این بلدی را تماماً بوزارت داخله تصور میکنم خلاف قوانین مشروطیت باشد ولی بالاخره لازم است که یک چیز بینا و بیعی امروز ایجاد کرد و باید که تجدیدنظر کرد در قوانین بلدی و این طرح را بیش از آنکه در قابل توجه بودن رای بگیرد گمان نمیکنم نمایندگان تصویب بکنند پس خوب است رجوع بکنند بیک کمیسیونی که در این قوانین حاضرند بلدی نظری بکنند و بعد بمجلس شورای راپورت بدهد و کمیسیونیکه بنظر بنده میآید که تا یک درجهای شاید مربوط باین کار باشد کمیسیون پروگرام است خوب است بآنجا رجوع شود که بعد از آنکه از کارهای ماله فارغ شد در کارهای بلدی نظری خواهد کرد و از او خواهش شود که کارهای بلدی را مقدم بر سایر کارها بدارد و هر چه زودتر یک راپورتی در باب بلدی بدهد و در تصحیح قوانین بلدی ذقت کامل بعمل آمده باشد .

حاجی عزالمالک - بنده میخواستم عرض کنم که این یک مسئله است که اگر بخواهیم مذاکره کنیم گمان نمیکنم که بشود رای گرفت و گمان نمیکنم تصویب هم بشود و نباید حتی را از ملت سلب کرد و داد بدست دیگران خود مردم حق دارند انتخابی در بلدشان بکنند و عوارضی هم وضع کنند و اجرا کنند بنده هیچ اشرا صلاح نمیدانم برای اینکه این انتخاب ملی و اختیاری است و اجباری نیست و بهیچوجه مجبور نخواهند بود و بالعکس اگر این را بدست نظمی دادیم نظمی آنها را مجبور خواهد کرد .

آقای میرزا ابراهیم خان - چون یکی از (۲۰) نفر نمایندگان محترم که این طرح را امضاء نموده اند بنده بودم از اینجهت ناچار شدم نظریات خودم را در اینموقع عرض کنم که بجه ملاحظه امضاء کرده ام پس از اینکه یک عایداتی ما از برای اصلاحات بلدی (یعنی بلدی تهران) تصور کردیم لزوم تشکیل یک بلدی را هم بنظر آوردیم یعنی آن عایدات را آن بلدی صرف مخارج بلدی بکنند یعنی آن عایدات را بلدی صرف شهر کند و از آنجمله مبلغی بود که وزارت ماله ماه بماه بطور منظم میدادند بلدی میدهد و

بعضی عایدات شهری که بلدی خودش منظم بگیرد چه وجهی را که وزارت ماله میداند چه سایر وجهه نظرها باین بود که صرف اصلاحات شهر بکنند و صرف تعمیر و مرمت شهر و طرق و شوارع بکنند ولی غافل بودیم از اینکه منتخبین بلدی هم که انتخاب می شوند و آنجا می نشینند حقوقی خواهند برای خودشان قرار داد که نمیتوانند بآن اصلاحات بپردازند و هیچ تصور نکردیم که این وجهیکه عاید میشود متأسفانه کفایت حقوق خود آنها را هم نخواهد کرد تاچه رسد باصلاحات طرق و شوارع و امروز عایدات شهری ما کفایت حقوق آن اعضائی را که آمده اند آنجا نشسته اند نمیکند و همیشه طرق و شوارع ما به اینحال امروزی که قابل گفتن نیست باید بماند بنده نمیدانم لزوم وجود آن بلدی چیست و علت دادن آن وجه کدام است ؟ حالا بطور قطعی نمیخواهم عرض کنم که برای آن اشخاصی که آنجا جمع شده اند و حاضرند برای خدمت و تمام وقت خودشان را صرف میکنند بکفایت جدا گانه ای تصویب کنیم که از مبلل مخصوص دولت با آنها داده شود تا اینکه عایدات شهری صرف اصلاحات شهری شود و باینکه چشم از اصلاحات شهر بیوشیم نه کوچک میخواهیم نراه میخواهیم نه روشنائی میخواهیم بلکه عایدات دیگری هم بیفزاییم بر شهر و بکمو واجب و بکفایت هم بهیم بآن اشخاصی که آنجا می نشینند بنده نمی دانم چه طور ممکن است بکفایت اواده که بعسرت میتوانند یک جاروب بخرند برای جاروب خانه بگرفاش هم اجیر کنند ماهی شش تومان در اینموقع روی سخن را بر میگردد بکابینه وزرای محترم و مشول اینکار آنها را میدانم که در صورتیکه اصلاح شهر را باین وجه لازم میدانند بکفایتی را برای حقوق اعضای بلدی معین کنند تا اینکه ما بدانیم که اشخاصی که پول میدهند برای اصلاحات شهر صرف میشود اگر لازم نمیدانند یک فکر دیگری بکنند که به یکجماعی پولی بدهند و ندانند کجا صرف میشود .

وزیر ماله - جناب میرزا ابراهیم خان باز دیگر وزرا را مشول کردند برای یک چیزی که در آن دخل و تصرفی ندارند بدبختانه این قانون بلدی و قتیکه نوشته شده است یکماده گویا در آن ترك شده است و آماده این است که در صورتیکه دولت بداند از اینها کاری ساخته نمیشود بیک ترتیبی آنها را منقل کند و چون اینماده ترك شده است این اشخاص خودشان را لایقتر و لایبیل میدانند و همه جور اختصا بصودشان میدهند حتی شنیده ام اینکار را هم کرده اند و میکنند گفته اند که همینطوری که عوض و کیل مستغنی از مجلس انتخاب میشود مامم هیئتی هستیم منتخب و میتوانیم اینکار را کرده باشیم و اینکار را هم کرده اند حتی اینکه آنها را که در بلدی هستند فقط بسه نفر از آنها را که باقی مانده اند که از طرف اهالی شهر انتخاب شده اند باقی دیگر را بآراء خودشان و کیل بلدی کرده اند معلوم است این چه شکلی پیدا میکند اما قانون بلدی که وضع شده است یکسر و ته معینی دارد و شرایطی در آنجا معین شده است اولاً به اعضائی انجمن بلدی نباید چیزی داد برای اینکه اقلاً شش جلسه واکثراً بیست و چهار جلسه باید بنشینند و یک نظری بکنند و یک رای بدهند در کار هائیکه

وکیل التجار - ما وقتی داخل در جزئیات کار میشویم می بینیم که تمام این عنوانائی که هست صحیح است ولی عرض میکنم که در اساس نظامنامه بلدی اگر اینطور که اظهار فرمودید یک چیزی افتاده است یعنی فراموش شده است که بنده اهمیت بآن میدهم و آن از جمله لوازمات است یعنی اداره بلدی همیشه در تحت امر و نظارت وزارت داخله و حکومت است و انفعالش هر وقت لازم شود با آنها است و بنده عرض میکنم که آماده را اگر از قلم افتاده باشد باید پیشنهاد کرد اما در باب خود بلدی و انفعال اجزای او که یک مذاکره می شود این را بنده صلاح نمیدانم و شایسته نیست فقط تکلیف مجلس تکمیل نظامنامه است اگر نواقصی در نظامنامه هست تکلیف مجلس شورا ملی این است که نظر کند یک ماده را زیاد کند یا کم کند یا تغییر بدهد اینها تکلیف مجلس شورا ملی است اما اینکه انفعال بلدی یا اداره بلدی که تجدید انتخاب آنها باید با وزارت داخله باشد در باب تخت و در سایر جاها باحکام این یک چیزی است که باید پیشنهاد کرد و الا ما نباید در جزئیات اداره بلدی آنقدر در مجلس مذاکره مفصل بکنیم بجهت اینکه این یک مطلبی است که ابداً راجع بمجلس شورا ملی نیست .

پیشنهاد آقای مهرزاد الملک بطوریکه ذیلانوشته شده است خوانده شد .
پیشنهاد میکنم که کمیسیون پروگرام از طرف مجلس شورا ملی مأمور اصلاح قوانین حالیه بلدی شده و این اصلاح را بر سایر کارها مقدم داشته عاجلاً راپورت بمجلس بدهند .

ادیب التجار - بعد از آنکه مدت [۱۲] ماه تقریباً میشود که تأسیس بلدی شده که یکی از لوازم آسوده گی مردم در تمام بلاد فرض کردیم که بلدی

خواهد بود و برعکس آنچه دیده و شنیده شد چه در پایتخت و چه در سایر شهرها شکوه های زیاد رسیده و آنچه که مقصد و مقصود نمایندگان مجلس و وزرای عظام بود که مردم آسوده شوند از طرف بلدی تمام نتیجهها برعکس بشنیده شد اگر چه بعد از بیانات مفصله آقای آقا میرزا ابراهیمخان و توضیحات آقای صنیع الدوله که داده شد دیگر کافی است از اینکه بنده شرح بدهم ولی چون یکی دو نقطه دیدم که مثل این بود که ضدیت دارند و میل دارند که آقایانیکه امروز خودشان را سد سد میدانند و در بلدی فعال مایشاء هستند همینطور باید بحال خودشان باقی باشند عرض میکنم و این پولی را که میگیرند از این مردم بیچاره فقیر باید صرف این مردم بیچاره شود بلدیهای ولایات ایران نان خانه برای اشخاص مفت خور نیست مجلس شورا ملی باید اقداماتش طوری باشد که رفع این تنفرت را بکند و اینطرحی را که تقدیم کرده ام برای آسوده گی مردم است حالا کمیسیون مبتکران اینطرح را طرف توجه ندانسته شاید درست توجه نکرده اند در اینطرح که بنده و سی نفر از نمایندگان پیشنهاد کرده ایم استدعا میکنم اگر هم صلاح دانستند بر حسب تقاضای آقای مهرزاد الملک که آنرا بکمیسیون پروگرام رجوع بفرمائید استدعا میکنم که یکفکری زودتر بمجلس بیاید که مردم را از این بی اعتدالی هائیکه از اغلب بلدیها باهالی میشود آسوده بکنند اگر چه کمیسیون پروگرام آن کارهائی که برایش معین شده است مهمتر است ولی چه بکنیم از بسکه کمیسیون متعدد داریم و نتیجه صحیح بمجلس نیاید باید راضی شویم که بکمیسیون پروگرام برویم .

وزیر پست و تلگراف - از اظهارات آقای ادیب التجار همچو معلوم میشود که موضوع بلدی چیز بدی است و لازم است که اگر مقصودشان واقعا این بوده است بنده رد بکنم اگر چه شاید مقصودشان این نبوده است و بنده بدهم بلدی یک چیز خوبی است در شهر که اسباب آسایش اهالی است و از لوازم مشروطیت است و یکی از قوانین خوبیکه از مجلس گذشته و رای داده شده همان قانون بلدی است و بلدی از چیزهائی است که خیلی لازم است اما باید بینیم معایبیکه از بلدی بروز میکند از چه حیث و چه راه است چونکه بنده ابتدا مأموران انتخاب بلدی بودم و همه طور اطلاع دارم لازم است عرض کنم اولاً نقص را بنده میگذارم بگردن عامه اهل این شهر زیرا که یک جمعی معین شده اند که نمایندگان بلدی را معین نمایند و چندین روز اعلانات نوشتم جارچی ها فرستادیم که آقایان وقت انتخاب بلدی است بیائید مردمان خیر بصیر عالم عاقلی که سراغ دارید انتخاب کنید چندین روز طول کشید رفتند کسانی که مأمور اینکار بودند نشستند و کار بجائی رسید که بالاخره منتخبین به (۳۰) رای و (۲۰) رای و (۲۰) رای و (۱۰) رای انتخاب شدند حالا ملاحظه بکنید در یک شهری که میگویند یک کرور جمعیت دارد اقلاً سیصد هزار جمعیت دارد چرا باید بروید بکمیسیون پروگرام و بمجلس راپورت دهید اولاً یک ماده وضع شود که ترتیب انفعال

که موضوع بلدی چه بوده است یا تقصیر یا تصور عدم آگاهی بوده است و بعد انصافاً یک جمعی از آنها خوب و عالم بودند و آنها بتدریج استمفاداده کم کم خارج شدند و یک بی قانونی که کردند این بود که عوض مستغنی های اول را که باید محل انتخاب کنند نشستند نمی دانم در کابینه پدر جای دیگر گفتند بجای آنها اشخاصیکه بعد از آنها در موقع انتخاب رای داشته اند آنها را انتخاب کنید نتیجه این شد که بچهار رای و پنج رای انتخاب شده بودند بنشینند در امورات یک بلدی رای بدهند البته شاید آن اشخاصی که صلاحیت نداشته باشند حالا اینطور شده و گذشته است ولی باید بدانید که بلدی یک چیز مفیدی است و اگر اشخاص خوب که بصیر و عالم باشند و بداندند چه وظایفی را باید بجای آورند انتخاب شوند خیلی فایده خواهد داشت و قانون بلدی از قوانینی که در مشروطیت وضع شده است و باید حتی المقدور طوری کرد که این اساس باقی باشد اما همینطوریکه اظهار شد تمام این شهر شکایت دارند از بلدی و رفقا نشان هم خوب نبوده است باید اشخاص را عوض کرد ترتیبش همین بود که اینجا گفته شد پیشنهاد شد که این بلدی منفسل شود و فوراً حکم بتجدید انتخاب بدهند و گمان می کنم که این دهمه بی برده باشند که بلدی اهمیت دارد و چه وظایفی را باید عمل کنند و اشخاص بهتری انتخاب خواهند کرد ولی بنده شخصاً عقیده ام این است که آقای صنیع الدوله فرمودند در سایر امالک منتهی ۲۴ جلسه دارند بقیده بنده در این مملکت باید بیشتر از این جلسه داشته باشند و خواهند داشت زیرا که حق جلسات فوق العاده هم دارند بجهت این که ممالک دیگر تمام اموراتشان منظم و مرتب است همانطور که فرمودند اعضا می نشینند و بعضی نقشه های اساسی می کشند و می دهند با اداره بلدی و می گویند عمل کن بخلاف اینجا که در تمام امور باید ملاحظه کرد که در جاهای دیگر از دوماه تا سه ماه مجلس نیست ولی در اینجا همینطور که وکلا و نمایندگان همیشه حاضرند و مذاکره می کنند و نمایندگان بلدی هم باید اقبال جلسه داشته باشند و چیزیکه هست بنده گمان می کنم که عده نمایندگان بلدی با بنده زیاد است حالا اگر یک تجدید نظری بشود گمان می کنم مقصد باشد اگر چه نمی دانم عقیده نمایندگان چیست عقیده بنده این است که عده آنها زیاد است و واقعا اگر اشخاصی را که انتخاب می کنند باید حقوق داد روز اول معین کنند که ما اینقدر حقوق بشمامی دهیم و اینقدر خدمت از شما می خواهیم که مستاصل نباشند بنده اطلاع دارم که بعضی از اشخاصیکه در بلدی هستند کسانی می باشند که این را کار خودشان قرار داده اند و گرسنه و معطل هم هستند اما در جاهای دیگر که وکلای بلدی را انتخاب می کنند اشخاص مستغنی را انتخاب می کنند که اغلب از تجار محترم هستند و از اشخاصی هستند که ثروت دارند و محترم هستند بالاخره خوب است نتیجه این باشد که آنچه را که آقای مهرزاد الملک پیشنهاد کرده اند تصویب شود و بروید بکمیسیون پروگرام و بمجلس راپورت دهید اولاً یک ماده وضع شود که ترتیب انفعال

معاذ الملک - بنده با این پیشنهاد مخالف نیستم ولی میخواهم خاطر وزرا را مسبق کنم که اینکارها راجع بوزرا است همیشه وزرا مجلس را مشغول بکاری میکنند که کار خود آنها است و البته هیئت وزرا خاصه وزیر داخله مابینیکه امروزه در انجمن های بلدی هست میدانند و بهتر از وکلا مطلع هستند پس بهر طریقیکه وزرا میدانند اصلاح کنند چنانچه (۲۴) جلسه را کم می دانند یا از برای انفعال بلدی هر طریقی را میخواهند پیشنهاد کنند خودشان در جلسه وزرا چند بنده قانون بنویسند و بمجلس پیشنهاد کنند که بکمیسیون رجوع شود و بمجلس مشغول مذاکرات شده باشد این را میبایست یکسال قبل از این در جلسه وزرا مذاکره کرده و بمجلس پیشنهاد کرده باشد

وزیر ماله - عرض میکنم هیچ فرقی نمی کند که وزرا پیشنهاد کنند یا بمجلس بگویند در مجلس پیشنهاد شده است بروید بکمیسیون پروگرام بر فرض که وزرا الان لایحه ای روی میز رئیس گذاشته بودند مگر نه اینکه باید بروید بیک کمیسیونی و اطراف آنرا ملاحظه و دقت کرده بعد از آنجا بیاید دومرتبه به مجلس و تصویب بشود حالا هم همان است این قانونی که در دست است پیشنهاد شده است که یک تجدید اشکالی نمی بینم .

حاجی شیخعلی - بنده مخالف با پیشنهاد آقای مهرزاد الملک که میفرمایند رجوع شود بکمیسیون پروگرام دوماه است کمیسیون پروگرام منعقد شده است و چندین دمه از بعضی نمایندگان استفسار شده است که کمیسیون پروگرام چه کرده است از بعضی اعضا آنها جواب داده شده است که کار کمیسیون پروگرام یک کار بزرگ بسیار مهمی است و باین زودی نمی توانیم راپورت خودمان را بدهیم حالا می بینیم که از بیکاری کار برای خودشان تهیه می کنند بنده تصدیق می کنم که اشخاص عالمی در کمیسیون پروگرام هستند آیا کمیسیون داخله برای همین جور کارها است و قانون بلدی و ایالتی و ولایتی اینها تمام تصحیح راجع بکمیسیون داخله است اگر اعضای کمیسیون داخله را صحیح نمی دانند خوب است تجدید انتخاب بکنند و الا کمیسیون داخله الان قریب یک ماه است کار ندارد

ویکار است و بنده يك پیشنهادی به هیئت رئیسه تقدیم کردم که راجع بود بکمسیون داخله اگر بعضی از آقایان هم بصیرت نه-تند لابد آنها هم حاضر خواهند شد تا اینکه يك استفاضه از معلومات ایشان بشود والا این نمیشود بکده کاریکه داریم رجوع کنیم بکمسیون پروگرام و همه کارها زمین بماند برای کمسیون پروگرام ایشان را مین کردیم الان دو ماه است هیچ نتیجه ندیدیم این راهم رجوع کنیم اینجا بماند تا سه ماه دیگر نتیجه ندهد و ما ماطل شویم بهتر این است که بکمسیون داخله رجوع شود زودتر در این خصوص راپورت بدهد و بگذرد .

مغز الملک - محض رفع اشتباه حاجی شیخ علی عرض میکنم کتیرات و اسناد و قروض به عهده آن کمسیون گذاشته نشده است که راپورت آن نیامده باشد آنوقت میماند مسئله کار کردن اعضاء کمسیون پروگرام شاید سایرین فسالتر نباشند از اعضاء این کمسیون جای تأسف است که ایشان داخل نیستند ولی این کمسیون بقدریکه قوه داشته است کار میکرده است و هفته چهارجلسه تشکیل میشده است و کار میکرده است چنانچه این را مکرر عرض کردم و اینکه فرمودند اصلاح بلدی به راجع بکمسیون پروگرام نیست بنده چندان اصرار ندارم که بکمسیون است در قانون بلدی نظری بشود میخواهد بکمسیون پروگرام رجوع بشود می خواهد بکمسیون داخله فقط مقصود من آن نتیجه است که قوانین امروز بلدی اصلاح شود اصرار ندارم که بکمسیون پروگرام رجوع شود ولی کمسیون پروگرام هم چندان بی دخیل از این موضوع نیست برای اینکه کمسیون پروگرام مین شده است برای همین قبیل کارها در ضمن اصلاحاتی که در تحت نظر است یکی اصلاحات جدید است فقط چیزیکه هست بساید تقاضا کرد از کمسیون پروگرام که زودتر اینکار را انجام بدهند و راپورت خودش را بدهد این منافات با جانی نخواهد داشت .

رئیس - رای میگیریم بر پیشنهاد آقای مغز الملک که اصلاح قوانین بلدی را رجوع میکنند بکمسیون پروگرام - کسانیکه تصویب می کنند قیام نمایند .

رئیس - اکثریت حاصل نشد .
رئیس - حالا بر پیشنهاد حاجی شیخعلی رای گرفتن لازم نیست برای اینکه تکلیف همین است **عز الممالک** - بنده عرض میکنم این طرح قابل توجه شد آنوقت رجوع بکمسیون داخله می شود و اگر نشد نمیشود فرستاد .

پیشنهاد معاضد الملک بمضمون ذیل قرائت شد بنده پیشنهاد میکنم موادی که راجع بنواقص بلدی است هیئت وزرا نوشته بطریق لایحه قانونی بمجلس پیشنهاد نمایند تا رای مجلس معلوم و نتیجه اخذ شود .

معاضد الملک - بنده آن اعتراضی را که اول عرض کردم بیجهت عرض نکردم اگر هیئت وزرا باز طرف وزارت داخله نواقص بلدی

زاروی کافد میآوردند و پیشنهاد مجلس می کردند باینجهت که ساعت وقت مجلس را صرف این مطلب نمی کردیم و مردد نبودیم در رای دادن حالا هم منظور پیشنهاد شده در صورتیکه مسئله هم قانونی است و باید خود وزرا اینکار را بکنند و بمجلس پیشنهاد کنند .

میرزا ابراهیم خان - بنده بازمی بینم اینجا يك اشتباهی پیش آمده است و آن این است که باینجهت اعتراضات و نواقصی را متوجه می کنیم بيك قوانینی که با کمال دقت از مجلس شورای ملی گذشته است و بنده تقدیس می کنم قانون بلدی به عرض می کنم بهیچوجه من الوجوه منقصتی در آن قانون نیست و اگر چنانچه سوءتعمال شده است در جریان این قانون راجع بمنقصت این قانون نیست راجع باشخاصی است که آن قانون را خواسته اند بوقوع اجرا بگذارند فقط چیزی را که ایراد کرده اند در این قانون نیست يك ماده است که بتوسط آن می توانند بلدی را متصل کنند در صورتی که بتوان انفصال بلدی را تقاضا نمود و بنده نمیدانم کدام ماده است مهندس از این تقاضا از عدم لیاقت اشخاص و نتوانستن بنده که عمل بوظیفه خودم نمایم و بنده اعضاء بلدی به راهم مقصر نمیدانم و با کمال جرأت مقصود را از طرف وزارت داخله میدانم که بهیچوجه من الوجوه وظائف خود را ملحوظ نداشته که نظارت در امر بلدی است که به پیشند این منتخبین بلدی بطور صریح انتخاب شده اند باینکه این منتخبین بوظایف و تکالیف خودشان عمل کرده اند باینکه این وجوهی که از برای اینموقع تخصیص شده است بمحل خودش مصرف میشود باینکه وعده چیزیکه اسباب خیال شده است برای نمایندگان محترم کدام است فقط عایداتی است که اخذ میشود و صرف مواضعه نمی شود اگر راهی برای اصلاح این معنی بنظر تان می رسد پیشنهاد بکنید و گرنه قوانین بلدی بهیچ منقصتی ندارد و همین قوانین بلدی است که در درشت اجرا شده چه شده که این قانون در طهران اینطور سوء فایده بدهد و در جای دیگر منتج حسن فایده باشد این عیب در قانون نیست عیب در مجری قانون است باید دید آن اشخاصیکه این قانون را ایراد میکنند کفایت و لیاقت اجرای آن را دارند یا ندارند عیب در قانون نیست ملاحظه فرمائید چه شده است که امثال بلدی بهرشت

چطور آن شهر را یکدسته گل کرده اند در این شهر اثری بروز نکرده است و اصل مسئله همان است که عرض کردم ما باید دقت کنیم به بینم و بدانیم که این انجمن بلدی است یا اداره بلدی است اگر انجمن بلدی است چرا اینها در اجرائیات میکنند چرا حقوق میخواهند اگر اداره بلدی است انجمن بلدی کدام است بنده نقص در قانون بلدی نمی بینم عرض می کنم باید دید که این اشخاص لیاقت دارند و میتوانند که وظیفه خودشان را انجام بدهند یا ندارند باید دید اگر وجوهیکه از برای این محل معین شده است کفایت میکند یا نمی کند بازم عرض میکنم اصل مسئله همان است که باید دید این انجمن بلدی است یا اداره بلدی و این اشخاص میتوانند بوظیفه خودشان عمل کنند یا خیر و بنده قانون انتخابات بلدی را تقدیس میکنم و قابل جرح و تعدیل نمیدانم .

رئیس - در هر صورت اگر برای اصلاح قانون بلدی هم لازم باشد که پیشنهاد شود ممکن است بدهم رجوع بکمسیون داخله کنیم ولی حالا چون آن پیشنهاد در شد لابدیم راپورت کمسیون مبتکرات در خصوص طرح ادیب التجار رای بگیریم حالا رای میگیریم

رئیس - خوب است در اینخصوص دیگر مذاکره نکنیم آقای ارباب کیخسرو سئوالی از وزارت مالیه داشتید .
ارباب کیخسرو - این سئوال بنده يك رشته اش راجع بوزارت داخله است خیلی میل داشتم که وزیر داخله هم تشریف داشته باشند با حضور ایشان سئوال کنم ولی چون میدانم وزیر مالیه هم در اینخصوص اطلاع دارند از اینجهت عرض میکنم سئوال بنده این است که ما میدانیم در سابق حکام وقتیکه مأمور میشدند يك مبلغی پیشکش میدادند و تقریباً جان و مال مردم را میخوردند که هر چه میخواهند بکنند امروز هم تقریباً حکام بهر جا میروند اگر چه اینجا پیشکش نمیدهند ولی مردم همین خیال را میکنند چون هیچ اسباب آسایش مردم فراهم نیامده است متاسفانه نمایندگان هم هنوز هیچ اطلاعی ندارند آن حقوقیکه در حق حکام معین شده است چه میزان است اولاً بنده از آقای وزیر مالیه سئوال میکنم که حقوقیکه بحکام ولایات و ایالات میدهند چقدر است و بچه ترتیب میدهند و صورت آن در بودجه خواهد آمد یا در خارج زیرا که مردم باید بدانند که اینحکام تعدیاتی که سابق میکردند اندمیتوانند بکنند و بهیچوجه حق دیگری ندارند و چیزهایی که سابق میکردند اند نباید بگیرند مسئله دوم این است که در این چند وقت بحسب پاره ای اطلاعاتیکه داشتم حکام بعضی مأخوذات در ولایات و ایالات داشته اند این نظریات پیشکاران مالیه در باب آن مأخوذات چه بوده است و آن مأخوذات در کجا حساب شده است .

وزیر مالیه - بنده فقط می توانم آن قسمت از سئوال ارباب کیخسرو را که راجع بمالیه است اینجا جواب بگویم و آن در خصوص مقرری حکام است چون مجلهای ما خیلی مختلف است حقوق آنها هم خیلی مختلف واقع شده است و اینهم که هنوز در مجلس شورای ملی قرارداد داده نشده است يك قراری در بعضی کمیسیونها در مجلس سابق داده اند و این دوره هم در بعضی کمیسیونها مذاکره کرده که بنده آنوقت داخل نبوده ام ولی آنچه بوقوع اجرا گذاشته شده است از برای ایالات که چهار جا است آذربایجان - خراسان - کرمان فارس باینها ماهی هزار و سیصد تومان میدهند سایر حکام از هزار تومان دارد تا دو صد و پنجاه تومان و دو صد تومان و اینها يك میزان نداشته بسته بنظر وزیر داخله هائیکه بوده اند باین ترتیب میداده اند بوده اما در مسئله آن قسمت از سئوال که گفتند بدون حق حکام مداخله و تصرفات در مالیه میکنند بدیخته همین طورها است و مخصوصاً پارسال و امسال بعضی از حکام بعضی از پولها در آنجا اخذ کرده اند و این خالی از اشکال هم نیست و گویا آنها که این پولها را اخذ کرده اند چندان با یکی هم نداشته اند از اینکه دیوان محاسبات از آنها سئوالی بنماید .

ارباب کیخسرو - جواب هائیکه داده شد در هر دو مسئله دلیل بقانونی است و هر چه حکام جواب قانونی نداشت نه از پرداخت حقوق و نه در اخذ و تصرفات حکام در مالیات بنده این سئوال را میبگذارم و از وزیر داخله سئوال خواهم کرد .

وزیر مالیه - معلوم است تا وقتیکه قانونی از مجلس نگذشته است البته نمیشود امروز را مختل گذاشت و البته در این مبحث مأمورانی روانه کرده اند و بآنها يك حقوقی داده شده است عرض کردم مقدماتش هم در چهار سال پیش از این در مجلس سابق شده است و حالا که بودجه وزارت خانهها بمجلس میآید بودجه وزارت داخله هم بمجلس خواهد آمد و بنا بر داوروز عصر بودجه وزارت داخله را بوزارت مالیه فرستند يك هفته هم در وزارت مالیه میماند و در آنجا مرتب می شود و بعد میآید بمجلس و در آنجا يك ترتیبی برای حقوق حکام نوشته شده بمجلس هم هر طور تصویب کرد از آنقرار مجری خواهد شد .

شیبانی - تقریباً دو ماه پیش يك سئوالی فرستادم بوزارت مالیه در خصوص ده هزار خروار جو که در کاشان فروخته اند از قرار خرواری پنج تومان در صورتیکه جو آنروز خرواری نه تومان قیمت داشت هیچ جواب من نرسیده که کی حاضر خواهد شد برای جواب نمیدانم حالا آقای وزیر مالیه می توانند جواب بفرمایند یا خیر .

وزیر مالیه - همین طوری است که اظهار کردند و این در موقعی شده است که بنده وزیر مالیه نبودم و این سئوال هم در همان موقع شده است بعد که بنده فهمیدم پنج خروار جو را تسعیر کرده اند بخرواری پنج تومان از اشخاصیکه داخل در آنجا بودند بنده سئوال کردم که چرا اینکار را کردید گویا علت این کار این بوده است که در آن ایام بواسطه ای بجنس محتاج شدند که يك مقدار جنس وارد

کنند و آنوقت هاهم چون جودر شهر خرواری هفت تومان بوده است و خرواری دو تومان هم تفاوت گرایه محسوب داشته اند و بخرواری پنج تومان تسعیر کرده اند و این مقدار هم تفاوت گرایه که از جاهای مختلف حمل شود داشته است و این پنج هزار خروار را بیست و پنج هزار تومان تسعیر کرده اند و این بیست و پنج هزار تومان را هم بخود کرده اند و این بیست و پنج هزار تومان را هم بخود کمپانی گرایه حمل گندم واگذار کرده اند از برای اینکه زودتر گندم بیکه باید بشهر بیاید وارد شود حالا این صلاح بوده است یا نبوده است کاری است که وزارت سابق کرده است بنده شخصاً می گویم که صلاح نبوده است ولی اینکار را کرده اند .

شیبانی - معین است که غرض بنده در این اعتراض بشخص حضرتعالی نیست کلیتاً راجع بنوع است و بقصوره هم است که چرا هر کار امروز را بفرما بیندازیم در صورتی که آن روزیکه بنده این سئوال را کردم اگر فرمایش وزیر مالیه آمده بود و به بنده جواب می دادند بکرسیمتی میدادمی کرد امروز حضرتعالی باینصراحت که صد هزار یا نود هزار تومان را بهیست و پنجاه هزار تومان رسانیدند و این را هم باختیار خود کمپانی گذارده که خودش بفرشد و باعتبار خودش گندم حمل کند پس در این صورت ممکن است از هر طریق تقابلی در این باشد امیدواریم سرکار توجهی بفرمائید که در باب گرایه حمل گندم قدری این تقابلات جلو گیری بشود طوری بفرمایند که اینگونه کارها واقع نشود و استدعا دارم بهد از این سئوالاتی که میشود زودتر تشریف بیاورند جواب بفرمایند که اینطور اسباب نافر نشود مثلاً يك تفنگی هم ملت از پارلمان این است که میگویند چرا بشکبشان عمل نمیکنند در صورتی که تکلیف پارلمان بیش از دو مطلب نیست یکی وضع قوانین است یکی نظارت در کار وزراء است وضع قوانین را که میکنند و مشغول هستند اما نظارتی را که باید داشته باشند ما متصل يك مطلب را میگوئیم و متصل فریاد داشته ایم و در این هم که قصوری نشده است در این صورت این تفنگ ملت از پارلمان برای چیست .

وزیر مالیه - این مطلب خیلی زیاد بود پنج هزار خروار جو را وزیر مالیه سابق تسعیر کرده است پنج تومان و علت اینکه اینکار را کرده است این بوده است که مقدار گندمی لازم داشته اند که از عایدی خالصجات خواسته اند و پولی نداشته اند که بجهت حمل و گرایه بدهند آمده اند این جو را تسعیر کرده و بخود کمپانی خالصجات او با جمع کرده است که کمپانی باید گندمی که باینبار دولت بیاورد از بابت گرایه آن محسوب دارند هم مبالغی گرایه داده است در هیمه قریب ده هزار خردار جنس حمل کرده است و در انبار موجود است قدری از آن گندم هم در انبار خود کمپانی موجود است که باید گرایه آنها هم از همین وجه داده شود و معلوم است بقیه اش را هم باید کمپانی بول بدهد .

رئیس - آقای بهجت سئوالی داشتید .

بهجت - در هفت ماه قبل از این در زمان وزارت مالیه و توفیق الدوله سئوالی راجع بمالیه

عربستان کردم که مالیه عربستان با یکی است آیا راجع ببیشکار مالیه عربستان است یا راجع بحکومت عربستان است آیا از طرف وزارت مالیه امینی بجهة مالیه آنجا فرستاده شده است یا راجع بحکومت است جوابهایی که معاون وزارت دادند که اگر نظر آقایان باشد هیچ قانونی نبوده و بنده خواستم يك استیضاحی بخوایم در اینخصوص که وثوق الدوله استعفا داد بعد حکیم الملک آمد و طولی نکشید ایشان هم تشریف بردند حالا که آقای صنیع الدوله تشریف آورده اند خاطرشان را مستحضر کردم باین معنی که رعایای عربستان نمیدانند که این مالیاتهایی که میدهند بدولت میرسد یا بامیر صد حکومت آنجا هم صراحتاً میگویند من مسئول مالیه آنجا نیستم يك امین مالیه هم برای آنجا مین نکرده اند و بنده عرض میکنم بکصد و سی و چهار هزار تومان مالیات عربستان که مقابل آن دو صد و پنجاه هزار تومان از عربستان گرفته شده است این را که حکومت گرفته است و بکیسه او رفته و بخزانه دولت نیامده از رعیت گرفته شده است و با کسر بودجه ای که ما داریم وزارت مالیه مسبوق هستند از وضع مالیه عربستان که چطور شده است و بکیسه کی رفته و بنده خاطرشان را حالا مسبوق میکنم که امسال که گذشت ولی لازم است مطلع شوند که پولهایی که گرفته شده است چه میشود چه شده است و برای سال آینده هم يك اقدام فوری بکنند که در اول حمل يك امین مالیه در آنجا حاضر باشد و این هیچ اشکالی ندارد که این امین مالیه هم يك سر کشتی بعمل سال گذشته بکنند و هم يك ترتیب صحیحی برای سال آینده بدهد در صورتی که يك امین مالیه باشد از طرف وزارت مالیه اصلاح میشود و يك مسئله دیگری که لازم است خاطرشان را مسبوق کنم این است که در بعضی از بنادر گمرک نیست و بواسطه نبودن گمرک قاچاق وارد می شود و هم در جاهایی که گمرک نیست مثل بندر ناصری صندوقهایی را که کمپانی نفت دارد میکند بدون تفتیش است راست است که صندوق های کمپانی از گمرک معاف است لکن چون تفتیش نمی شود خیلی اسباب گمرکی وارد میکنند باسم اینکه اسباب و ادوات کارخانه نفت است و هیچ تفتیش نمی کنند که بدانند چه چیزها است در صندوق مطلب دیگر که لازم است خاطرشان را مسبوق کنم و سئوال کنم که چه اقدامی کرده اند در خصوص حوزه که سابق بر این خاطرشان را مسبوق کرده ام که واقع است در سرحد عثمانی و شش فرسخ است تا ناماره و در آنجا ما گمرک نداریم و بواسطه نبودن گمرک خیلی اشیاء قاچاق از قبیل پوست بره و غیره عبور می کند که سابق بر این کقدغن بود کشتن بره در تمام ایران بغضه می کشند و می آوردند بحوزة و از خاک عثمانی عبور میکرد و بدون اینکه در گمرک ناصری تفتیش شود از حوزه عبور می کرد و بدون اینکه گمرک بشود می رود بروی و خاطر وزیر مالیه را مسبوق میکنم که در این خصوص چه اقدامی کرده اند اگر اقدامی کرده اند بفرمایند اگر نرفته اند اقدامی بفرمایند **وزیر مالیه** - این سئوالاتی که متوالیاً کرده شد فراموش می شود اولاً عرض میکنم بیشکار مالیه

هر جائی باید اول سال برود و حالا که (۹) ماه است از سال میگذرد البته فرستادن يك پيشكار هيچ فايده ندارد و از بنده در خارج هم سؤال کرده اند گفته ام نخواهم فرستاد ولی از برای آتیه در اول سال يك آدم صحيحی خواهم فرستاد که در اول سال آنجا حاضر باشد اما کاری هم که امسال می توانیم بکنیم اینست که يك ترتيب تفتيش می توانیم فراهم بیاوریم و اسبابش هم در دست است که معلوم میشود چه قدر گرفته شده و کی گرفته است اما در باب سواحل ایران این تقریباً سیصد فرسخ طول دارد و در هر نقطه اش ممکن است همه چیز بیاده کنند حالا دولت ما باید در تمام این سواحل خشکی آدم گذاشته باشد که کسی نتواند چیزی وارد بکند یا در آب استمداد قابل داشته باشد که از راه آب مانع باشد که این قاچاق عبور نکند حالا تا يك اندازه چند جهاز کوچکی در دریا هست و مقداری هم سوار در خشکی هستند که تا يك اندازه جلو گیری از این کارها میکنند ولی نه آن شکلی که واقعاً دیگر احدی نتواند چیزی وارد کند یا بگذارند بآن شکل تا بحال میسر نشده است و در آن شبهه نیست که در بعضی بنادر که واقعاً بندریت دارد که قابل تأسیس يك اداره کمر کی بوده است و تا امروز اداره کمر کی در آنجاها تأسیس نشده است گمان میکنم بملاحظه صرفه جوئی بوده است که عایداتش بقدر مضارح آنجاها نبوده است حالا در این باب بنده با مدیر کمر کات مذاکره میکنم اگر مقتضی شد و ممکن شد اقدامی بشود البته شروع خواهد شد اما در خصوص حویزه سابقاً نوشته بودند با آنها در مذاکره هستیم که تأسیس يك کمر کی بشود .

بهبخت - جوابهای مسائلی را که وزیر مالیه فرمودند غیر از آنچه راجع به مالیات عربستان است میگذریم ولی آنچه راجع به مالیات عربستان فرمودند کویا غیر از بنده هم هیچ يك از نمایندگان که متوجه عرایض بنده شده اند قانع نشده باشند عرض کردم این مالیات عربستان که حالا نه ماه است از سال گذشته است اگر يك امین مالیه در آنجا باشد خیلی مفید است بجهة اینکه هیچ شخص رسمی در مقابل اهالی نیست که بدانند که آن مالیات بدولت میرسد یا نه چون خیلی عمل مالیه آنجا درهم است و حالا که سه ماه با آخر سال باقی مانده است اگر اقدام فرمایند در فرستادن يك مأمور از برای مالیه قطعاً یکماه به اول حمل مانده میرسد بآنجا هم حساب سال گذشته را میرسد هم برای اول سال حاضر است و میتواند بقراری از برای سال آتیه بدهد باینجهت استدعا میکنم که از امروز يك مأمور صحيحی بجهت مالیه آنجا فرستند و اقدام در اصلاح امور مالیه آنجا بنمایند اگر از حالا بروم هم از سال گذشته يك استحضاری حاصل میکنم هم ترتیبی از برای سال آتیه می دهد پس اگر امروز باید اقدام در فرستادن امین مالیه فرمایند از حالا فرستند منتهی این است که یکماه قبل از حمل وارد خواهد شد .

وزیر مالیه - این را بنده هیچ حرف ندارم و اگر از امروز او میفرستاده بود هیچ عیبی ندارد ولی بشرط اینکه حکومت آنجا نگوید که شما يك مأموری امسال فرستادید برای اخذ مالیات آن مالیات

را بگیرد فرستادن مأمور مفید است در صورتی که حکومت مسئولیت مالیات را بعهده بگیرد و اگر امین مالیه هم تفتیشاتی کرده باید حکومت مساعدت کند که در اینجا مالیات مانده است بگیرند ورد کنند - بنده راجع بعمل استقراضی که بکروز در اینجا عنوان شد همچنین در باب ثابت کردن قرض جاری پاره ای مطالب دارم که آن باید در يك کمیسیون مذاکره و راپورت آن بمجلس بیاید حالا بهر کمیسیونی که رجوع میکنند یا کمیسیون پروگرام یا کمیسیون قوانین مالیه رجوع شود تا بآن مطالب رسیدگی کرده نتیجه را اطلاع بدهند .

رئیس - خود شما بهر کمیسیونی که ترجیح میدهید بفرمائید .

وزیر مالیه - کمیسیون قوانین مالیه باشد .
متین السلطنه - بنده يك سئوالی دارم از آقای وزیر مالیه چون خیلی مختصر است اجازه بفرمائید از همین جا عرض کنم شنیده میشود که يك مبالغ جزئی از این وجه را که میخواهند قرض نمایند گرفته اند و گویا در صورتیکه آن قرض از مجلس نگذشته باشد صحيح نباشد که مبلغی از آن گرفته شده باشد اگر بعنوان دیگری گرفته اند خوب است در اینجا تکذیب بفرمایند که از بابت آن قرض گرفته نشده و بفرمایند که از چه بابت گرفته شده .

وزیر مالیه - يك مبلغی بعنوان قرض جاری از بانک شاهنشاهی گرفته شده است که اگر این قرض سرگرفت از این بابت حساب کنند و الا از عایدات دولت بدهند .

متین السلطنه - ممکن است بفرمایند که وجهی که گرفته شده است چه قدر است .

وزیر مالیه - صد هزار تومان است .

دکتر رضاخان - مشهور است از روزی که مالیات قیان متروک شده مثقالی سه شاهی از تریاک گرفته میشود در صورتیکه از مجلس نگذشته چه طور می گیرند .

وزیر مالیه - بنده اطلاعی ندارم .

رئیس - دستور جلسه آتیه روز شنبه رأی در پیشنهاد های راجع باصلاحات قانون انتخابات رأی در پیشنهاد ارسال لوائح تشکر بنجف اشرف - راپورت کمیسیون داخله در منسح احتکار - راپورت کمیسیون پست و تلگراف در باب کنترات مسیومولیت راپورت کمیسیون بودجه در باب توقیف وجوه احتساب که ببلدیة داده میشود - راپورت کمیسیون بودجه در باب تسمیرغله اصفهان .

ارباب کبخسرو - مدتی است که می بایست سه نفع عرض کسر نمایندگان انتخاب شود خوب است جزو دستور جلسه آتیه شود .

رئیس - در جلسه آتیه جزو دستور میکنیم . یکساعت از شب گذشته رئیس حرکت کرد مجلس ختم شد .

جلسه ۱۸۹

صورت مذاکرات روز شنبه ۱۴ شهر

ذیحجه الحرام ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد صورت جلسه روز پنجشنبه را آقای معاضدالملک قرائت نمودند .

(فابین جلسه قبل) :
ممتازالدوله . آقا میرزا اسدالله خان . دهخدا . سپهدار اعظم . سردار اسعد . بدون اجازه مشیرالدوله وحیدالملک . آقا سید محمد رضا . نجات . شیبانی . طباطبائی . آقا سید حسین اردبیلی . حاج آقا . آقا شیخعلی شیرازی . مرتضی قلیخان بختیاری . دکتر امیرخان . رکن الممالک در وقت مقرر حاضر نشده آقای حاجی میرزا زین العابدین حاجی محمد کریمخان قشقائی مریض بودند .

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمائید .

دکتر امیرخان - بنده روز پنجشنبه زود آمده بودم و بنماینده اداره مباشرت هم اطلاع داده بودم و اسم بنده را هم نوشت با این وصف باز جزء دیر آمد کان نوشته اند .

شیبانی - سئوال بنده از وزیر مالیه این بود که پنج هزار خروار خوراک خرواری پنج تومان تسمیر کرده اند در صورتی که در آن موقع خرواری نه تومان بوده است اینجا کویا اشتباه شده است در صورت مجلس

بهبخت - بنده در آن سئوالی که از وزیر مالیه کرده بودم عرض نکردم که دوپست و پنجاه هزار تومان را مأمور مالیه می گیرد عرض کردم میگیرند نمی دانم آیا کی میگیرد معلوم نیست باید تحقیق بفرمائید که امروزه مالیات عربستانرا بچه عنوان یعنی کی میگیرد حکومت میگیرد یا از طرف مالیه می گیرند بعد از این تحقیقات آوقت معلوم خواهد شد عبارت اینجا همچو میرساند که مأمورین مالیه یا حکومت می گیرند و مقصود بنده این نبود بلکه عرض کردم بعنوان مالیات میگیرند معلوم نیست کی می گیرد .

حاج شیخعلی - همه نمایندگان ملتفتند و وظیفه شان اینست که موافق قانون اساسی که قسم خورده اند و بنده هم قسم خورده ام حقوق دولت و ملت هر دورا رعایت می نمایم در جلسه گذشته آقای متین السلطنه در آخر مجلس از وزیر مالیه سئوالی در باب اخذ يك مقداری از این قرض نمودند وزیر مالیه تکذیب نفرمودند و فرمودند گرفته شده است بعنوان قرض جاریه و بنده این را مخالف قانون اساسی می دانم و میخواهم اینجا نوشته است که « استقراض دولتی » بهر عنوان که باشد خواه از داخله خواه از خارجه با اطلاع و تصویب مجلس شورای ملی خواهد شد .

بنده عرض میکنم این ماده قانون اساسی باقرار خود وزیر مالیه که فرمودند صد هزار تومان بعنوان قرض جاری گرفته شده است نقض شده است بنده اینجا فریاد میکنم که چه قرض جاری چه غیر جاری چه داخلی چه خارجی چه کم چه زیاد بعد از این که بتصویب شورای ملی نباشد اگر دیناری قرض بکنند ملت ذمه دار آن نخواهد بود .

وزیر مالیه - در این موقع کویا يك اشتباهی بجهة حاجی شیخعلی شده است یعنی خیلی اشتباه شده است وجوه عایدی دولت يك وقتی در آن موقع که باید برسد نمیرسد و يك کاری لنک می